Смрт фашизму — Слобода народу!

БАЊАЛУЧКЕ НОВИНЕ

ОРГАН СОЦИЈАЛИСТИЧКОГ САВЕЗА РАДНОГ НАРОДА - Б. ЛУКА

Год. I - Број 4 | Бања Лука, 22 септембра 1953 | Примјерак дин. 10

Mi smo za demokratiju zato što branimo interese radnih ljudi

istakao je drug Kardelj u svom referatu o značaju prestojećih izbora i karakteru buduće Skupštine

Na početku predizborne kampanje održan je u Beogradu Plenum Saveznog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije.

Po ranije predloženom dnevnom redu prvi referent je bio drug Edvard Kardelj sa referatom o značaju izbora i ulozi nove Narodne skupštine.

Organ Saveza komunista Jugoslavije »Borba«, a i naša republička štampa, objavili su tekst cijelog referata.

Obzirom da su u našem srezu i gradu, a i na teritoriji cijele Bosanske Krajine, već izvršene pripreme za početak predizborne kampanje, izvlačimo iz referata odlomak u kome drug Kardelj ovako govori o pretstojećim izborima:

Izborna kampanja u našim uslovima ne može biti besprincipijelna utakmica za poslaničke mandate, niti prilika za jevtinu demagogiju iz karijerističkih pobuda ovoga ili onoga.

Sem toga, treba istaći još nešto: ako se mi borimo za što širu i dosljedniju primjenu demokratskih principa u društvenom životu naše zemlje, to ne znači da smo mi za slobodu kontrarevolucionarnog rada. Ne, mi smo za demokratiju zato što branimo prava i interese radnih ljudi od opasnosti birokratskog despotizma, a i od pokušaja kapitalističke restauracije. A to je i suština i okvir demokratičnosti našeg novog Izbornog zakona. Prema tome, naša sadašnja predizborna kampanja ima, prije svega, dva zadatka:

1. da kroz kandidacionu kampanju dođemo do takvih kandidata koji će, s jedne strane, uživati povjerenje radnih ljudi i koji će, s druge strane, imati čestit odnos prema stvari socijalizma. Prema tome, izborna kampanja je u neku ruku provjera kadrova u masama provjera njihovog političkog ugleda i povezanosti s masama;

2. istovremeno izborna kampanja treba da bude široka i sistematska akcija na objašnjavanju tekuće društvene problematike, rezultata dosadašnje borbe na izgradnji socijalizma i uslova i perspektiva daljeg razvitka. Ta kampanja, dakle, treba da pomogne našim radnim ljudima da se snađu ne samo u pogledu izbora ljudi koje će birati, nego i u najvažnijim zadacima koje će ti ljudi morati u njihovo ime da rješavaju.

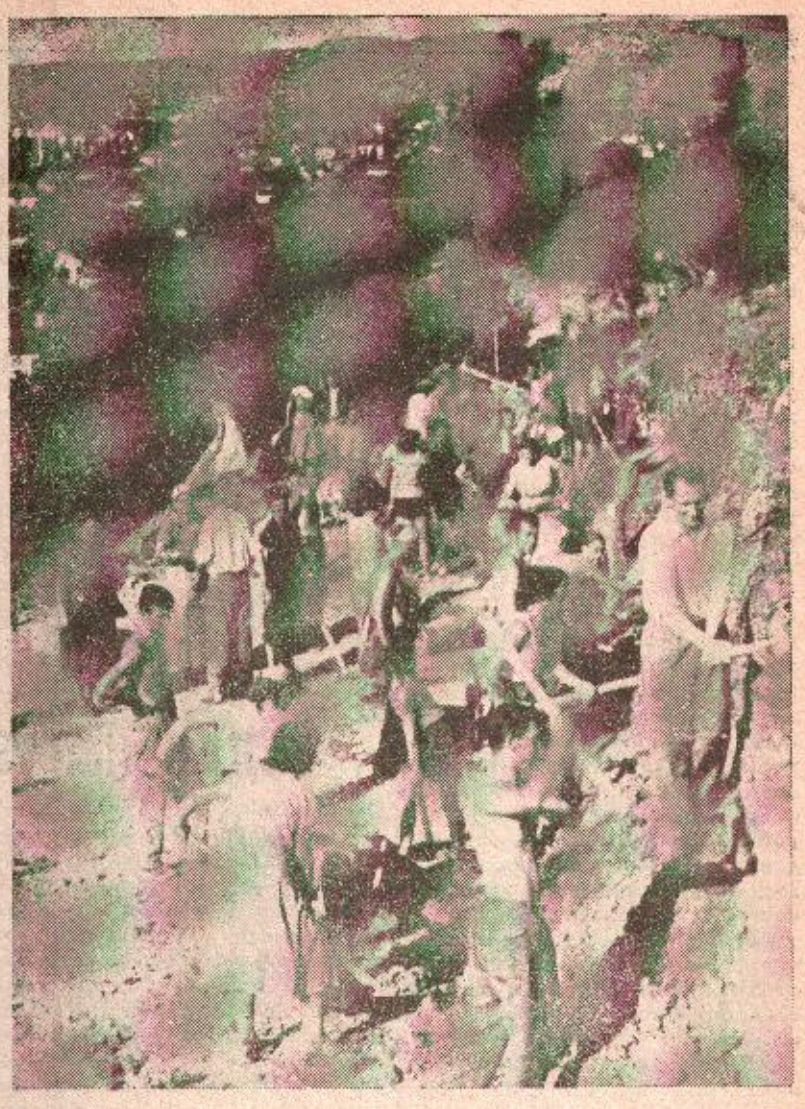

Snimio: M. Savinović

Na putu za Šehitluke, gdje se diže spomenik palim borcima Bos. Krajine, svakog dana dolaze stotine članova Socijalističkog saveza radnog naroda na dobrovoljni rad.

Na slici: Sa gradnje puta za Šehitluke

POJAČANA POLITIČKA AKTIVNOST

U OSNOVNIM ORGANIZACIJAMA SSRN

15 septembra održan je sastanak Gradskog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda na kome su prisustvovali i pretsjednici osnovnih organizacija sa terena grada Banje Luke.

U posljednje vrijeme osjeća se pojačana politička aktivnost u mnogim osnovnim organizacijama. Možda bi se postigao još bolji rezultat rada da u odborima osnovnih organizacija ima politički uzdignutijih i aktivnijih ljudi. Nije rijedak slučaj, da se u radu osnovnih organizacija osjeća nedostatak političke inicijative. Često se čekaju direktive »odozgo«, a politički problemi traže brzo i aktivno reagovanje. Taj nedostatak inicijative, kako je istaknuto, nužno je otkloniti, a takođe treba povesti borbu protiv šablonskog rješavanja stvari, kada se, bez dovoljno pripreme, želi na brzinu da sprovede neka mjera na terenu.

Osnovne organizacije već počinju da analiziraju rad, i to počev od rada i zalaganja upravnog odbora kao cjeline, do rada pojedinih odbornika napose.

Konstatovano je da su seminari koji su ovih dana održani u gradu dali vidne rezultate u pokretanju političkog života na terenu. To se može osjetiti kroz rad osnovnih organizacija i raznih društava.

Učešće pripadnika JNA u radu osnovnih organizacija Socijalističkog saveza osjeća se iz dana u dan u sve većoj mjeri. Pojedini oficiri JNA živom riječju i pravilnim stavom na konferenciji pomažu na podizanju političke svijesti prisutnog članstva. Primjer kapetana Dušana Desnice na terenu X osnovne organizacije najbolje svjedoči koliko može pomoći u političkom radu na terenu pripadnik JNA.

Poslije četiri časa plodnog rada, na ovoj sjednici Gradskog odbora došlo se do zaključka da se treba pristupiti još većem oživljavanju političkog rada na terenu, i to ne samo u osnovnim organizacijama Socijalističkog saveza, već i u drugim organizacijama, društvima, u udruženjima gdje djeluju i rade članovi SSRN. Takođe treba pristupiti temeljnim pripremama u vezi predizborne propagande. Zaključeno je da bi u vezi predizborne aktivnosti trebalo pristupiti održavanju manjih konferencija po pojedinim ulicama, a dobro bi bilo da se održavaju sijela na kojima bi svakog našeg građanina obuhvatili predizbornom aktivnošću i na taj način upoznali što veći broj članstva sa dostignućima i uspjesima koji su postignuti od prošlih izbora do danas.

Pri svim osnovnim organizacijama obrazovaće se komisije u vezi sprovođenja higijenskih mjera i akcije za uljepšavanje izgleda našeg grada, a za svečano otvorenje Doma kulture predloženo je da se osnuje odbor u koji je ispred Gradskog odbora SSRN predloženo nekoliko članova. Marko Savinović

КОМУНАЛНИ ПРОБЛЕМИ СРЕЗА

претресени на сједници СНО

Прошлог понедељка одржана је сједница Народног одбора среза бањалучког. На заједничкој сједници Среског вијећа и Вијећа произвођача, међу осталим важним питањима, поднесен је извјештај о раду Савјета за комуналне послове. Поднесени извјештај показао је да Савјет у своме раду није обухватио проблематику комуналне дјелатности, а није имао ни преглед стања на срезу. Савјет се није борио против стихијности у градњи објеката, а није ништа подузимао да се утроше средства додијељена за градњу појединих комуналних објеката.

Дискусија је била врло жива и показала је да постоји велика иницијатива код народа, јер се у 1953 год. гради 13 школа, ради се на електрификацији Ивањске, Кобатоваца, Бос. Александровца, Челинца, граде се мостови, путеви итд. Дискутанти су оштро критиковали незаинтересованост чланова Савјета за иницијативу народа, а одборник из Лакташа говорио је о градњи осмогодишње школе, која ће коштати 6 милиона динара. Дискусија је такође уочила да Секретаријат за комуналне послове не може у будуће радити са једним службеником.

Послије дуге дискусије одбор је донио закључак, да се досадашњи Савјет због незадовољавајућег рада разријеши, па је изабран нови Савјет од 7 чланова и одобрено је, да се у администрацију Савјета постави још један стручан службеник.

На истој сједници усвојен је и нацрт Одлуке о прописивању такса и пореза на промет на коју треба да да своју сагласност и Извршно вијеће НРБиХ те је извршен и избор нових судија Среског и Окружног суда.

Послије подне одбор је радио на одвојеним сједницама и претресао Одлуку о измјенама и допунама Одлуке о друштвеном плану среза за 1953 годину. Овом Одлуком предвиђена средства из фондова предузећа, вишка акумулације и фондова итд. у износу од 10 милиона динара распоређена су за најважније комуналне објекте. Тако ће се до краја године на срезу градити 7 стамбених зграда са 14 станова у општинским центрима, градиће се цистерна у селу Љубачеву које нема питке воде. За градњу школа, које народ гради властитим сретствима, дата је као помоћ сума од 1,550.000 динара, а међу њима за градњу порушене у току рата школе у Попиру сума од 650.000 динара. Такође ће се градити амбуланта у Кадиној Води, за што је додијељено 600 хиљада динара итд.

Дискусија по овој Одлуци била је жива и показала је да код појединих одборника Среског вијећа постоје локалистичке тенденције, јер су тежили да што више средстава добију за своје подручје, а не гледајући на срез као једну цјелину.

Народни одбор се поновно састао у суботу 19 септембра и на истој сједници усвојио Одлуку о утврђивању броја одборника Вијећа произвођача, који ће се бирати на расписаним изборима. Укупно на срезу бираће се 54 одборника Вијећа произвођача, од ког броја на групу индустрије отпада 11, а пољопривреде 43 одборника, што показује, да је срез претежно пољопривредни, јер свега једну петину друштвеног производа даје индустрија, а четири петине пољопривреда. На истој сједници усвојено је Рјешење о образовању изборних јединица по привредним организацијама за избор одборника за Вијеће произвођача.

На овој сједници о значају избора за посланике Савезне и Републичке скупштине, као и Вијећа произвођача НОС-а говорио је претсједник одбора.

С. М.

Примједбе економиста на нацрте нових привредних уредби

У широкој дискусији која се води по нацртима нових привредних уредби узела је активног учешћа и Подружница друштва економиста Бања Лука. Дјелатност друштва у овој дискусији огледа се у томе да поједини чланови Друштва одржавају предавања радним колективима привредних организација. Та предавања имају мање карактер техничког објашњавања поједине уредбе, већ се више тежиште баца на друштвено економску садржину и политичке корјене новог привредног система у цјелини. Тако су до сад одржана предавања у појединим центрима партиских семинара, затим за активисте V кварта, у колективима Фабрике духана, Предузећа дрвне индустрије „Врбас" љеваонице „Борис Кидрич", Жељезничког чвора и угоститељског предузећа, а затим су одржани дискусиони састанци чланова, којима је циљ да се кроз дискусију искристалишу заједнички ставови и примједбе Подружнице друштва економиста Бања Лука на поједине прописе у нацртима нових привредних уредаба. Као резултат тих дискусионих састанака Друштво економиста Бања Лука доставило је 15 о. м. своје примједбе на нацрте Секретаријату за законодавство и организацију Савезног извршног вијећа — Београд. Те примједбе односе се на:

Нацрт Уредбе о укупном производу по којој је заузето становиште да се камата на основна средства плаћа на вриједност основних средстава у натуралном облику, а одбачена је алтернатива плаћања камате на вриједност основних средстава у новчаном облику. Даље је примјећено по овој Уредбе да нису предвиђени посебни прописи по питању плаћања камате на основна средства и амортизације за привредне организације војне привреде као и цивилног сектора, чија локација и обим капацитета су одређени из стратегиских разлога (напр. локација млинова, војно индустриска предузећа итд)

У нацрту Уредбе о трговинској дјелатности требало би предвидити као правилно код трговине пољопривредним производима да више продавница (3 до 5 најмање) чине једну самосталну радњу, јер се овдје по правилу увијек ради о мањим продавницама.

У члану 20 нацрта Уредбе о краткорочном кредитирању потребно је да се брише став 3 који даје право Народној банци да у уговор о кредитирању уноси клаузулу о искључењу комуналних банака из директног платног промета, у случају прекорачења кредита од стране Комуналне банке. Ово ради тога, што би та мјера погађала више комитенте него Комуналну банку.

На нацрт Уредбе о банкама стављена је принципијелна примједба да није рјешено правилно питање управљања, јер је радни

(Наставак на 3 страни)

Друг ТИТО кумовао дјеци двојице земљорадника

У селима Црквина, прњаворског и Вилуси, бањалучког среза ових дана одржане су двије мале свечаности. Земљорадници Љубомир Паликуђа из Црквине и Топић Милан из Вилуса добили су по девето по реду дијете. Срећни родитељи упутили су молбу Претсједнику Републике другу Титу да кумује новорођенчадима. Друг Тито се одазвао њиховој молби и преко свога изасланика друга Нике Јуринчића, члана Извршног вијећа Босне и Херцеговине кумовао новорођеној дјеци ове двојице земљорадника. Том приликом друг Јуринчић предао је дарове у повцу и предметима за опрему новорођенчади. Кумовање је пропраћено са уобичајеним народним весељем.

TREBA LI UČITI

Rezultati postignuti na polju svestranog obrazovanja, osobito radnika, ne odgovaraju potpuno onima u oblasti materijalne proizvodnje. Jednostavno rečeno, dobar broj naših radnika vrlo malo je učinio za podizanje svog obrazovanja. To nije normalno ni u slučaju da se nije ništa uznapredovalo na polju misaone djelatnosti ljudi. A koliko se u tom pogledu otišlo i što se svakog dana postiže nije potrebno ni govoriti.

Danas je više nego aktuelno pitanje obrazovanja radnika. Obrazovanje im omogućuje ne samo da razumiju poslovanje svog preduzeća, nego i da sagledaju cjelinu razvitka naše zemlje, da se upoznaju sa teoretskim postavkama novog privrednog sistema i uopće političkog i društvenog života koji se razvija na bazi naše socijalističke demokracije. Ono je osobito potrebno radnicima članovima organa radničkog upravljanja obzirom da je znanje jedan od uslova dobrog upravljanja.

Koristeći razne forme u obrazovanju radnika i nakon svestrane diskusije došlo se do zaključka da bi Radnički univerzitet bio jedna od pogodnih formi koja bi najbolje odgovarala našem današnjem stvarnom stanju i mogućnostima.

U našem gradu, u kome je potreba za općim obrazovanjem možda i izrazitija nego u mnogim drugim mjestima, počeo je sa radom marta mjeseca ove godine Radnički univerzitet. Organizacija njegovog rada tako je zamišljena da bi kroz četiri katedre (politehnička, ekonomska, društveno-naučna i prirodno-naučna), a u toku od šest školskih semestara, dala slušaocima osnove teoretskih znanja iz navedenih oblasti obrazovanja. Zamisao kao i organizacija tehničke strane rada bila je po općem priznanju ispravna i dobra, te se s pravom očekivalo da će i rezultati rada biti takvi. Međutim, uspjeh rada jedne ovakve ustanove ne može se ocijeniti samo po ispravnosti njene zamisli, a još manje po besprijekornosti tehnike njenog poslovanja, nego prvenstveno po zainteresovanosti onih kojima je i namijenjena.

A kakva je bila ta zainteresovanost?

U Banjoj Luci ima oko 11.000 sindikalno organizovanih trudbenika. Nakon svestrane agitacije upisalo se za slušaoce Radničkog univerziteta njih 386. Ma da ni ovo nije zadovoljavajući razmjer, još gore je to što se na prvim predavanjima pojavilo tek oko polovica upisanih, a njihov broj je od predavanja do predavanja neprekidno opadao, tako da je svega 30 (trideset) slušalaca ostalo na kraju prvog semestra. Pri tome je još poraznije to da je iz organa radničkog samoupravljanja, kojima je zapravo Radnički univerzitet neophodna potreba, među ovim redovnim slušaocima bilo svega njih nekoliko.

Zar je moguće da u našem gradu samo 30 ljudi osjećaju potrebu da podignu svoje obrazovanje? Svakako da nije, ali smo često skloni da ne ustrajemo u onom radu za koji osjećamo potrebu no do opipljivih rezultata ne dolazimo odmah. Ovakvo shvatanje i neistrajnost mora biti strana našem socijalističkom čovjeku.

Nije li možda razlog ovakvom stanju u slabom kvalitetu i izboru predavanja? Kao odgovor na ovo pitanje smatramo mjerodavnim mišljenje iako malog broja redovnih slušalaca. Pitajmo Lonića Mehmeda, Culibrk Mariju, Božić Đordu, Blahovski Božidara i ostale, — a oni će nam reći da su sa predavanjima vrlo zadovoljni i da su im ona bila od koristi.

Služeći se dosadašnjim iskustvom i imajući u vidu specifičnosti našeg grada Radnički univerzitet će u nastupajućoj školskoj godini otići još dalje u prilagođavanju svoga rada mogućnostima onih radi kojih je i osnovan. Ispitaće se mogućnost decentralizacije katedri, o čemu će konačnu riječ dati godišnja skupština.

Sumirajući izneseno dolazi se do zaključka da su rezultati rada u prošlom semestru slabi. Međutim, ne treba smetnuti sa uma da je svaki početak zapravo eksperimenat, a početak rada Radničkog univerziteta pokazao je opravdanost njegovog opstanka i mogućnost uspješnog djelovanja. Uvjereni smo da će svi zainteresovani u slijedećem semestru promijeniti svoj stav, a da će se kao rezultat toga javiti daleko veći broj redovnih slušalaca.

I. Jajčević

ЈЕДАН НЕРАЗЈАШЊЕН СПОР

Једно вече, док је још трајао семинар комуниста у просторијама предузећа „Крајина", постављено је питање хоће ли се у досадашње просторије основне организације Социјалистичког савеза (лијепо уређену салу, некадашње кафане „Касина") објесити боксерска лопта за тренинг чланова омладинског спортског друштва БСК — или неће?! На први поглед заиста необично постављено питање, али, оно има своју пуно дубљу позадину.

Бањалучки спортски клуб није неко старо спортско друштво. Он ради тек нешто преко годину дана, а да се снаге не би расипале чак је извршио и фузију са СД „Казазом". Какви су квалитети и какви су резултати овога друштва није потребно на овоме мјесту улазити у то, али се не смије пренебрећи чињеница да је БСК успио да окупи добар дио омладине, нарочито из другог кварта. Значи — БСК ради баш на истом терену на коме и, по изјави одговорних људи из Градског одбора СС, једна од најбољих у граду, II основна организација Социјалистичког савеза. Посматрач би ту дошао до логичног закључка, да је права срећа за основну организацију да има тако добро организовано спортско омладинско друштво на своме терену, а исто тако, да је срећа за БСК да се основна организација у II кварту одликује својим систематским радом и да показује разумијевање за многе проблеме свога краја. Али — баш ту настаје тај спор, који је и 350 комуниста из организације које раде у II кварту, расправљало на своме семинару. Јер, чвориште спора је у томе што је одбор основне организације показао разумијевање за многе проблеме осим за — БСК!

Да ли се могло шта учинити да се БСК-у осим једне „шпајзе", у којој стоје реквизити, пропаде ма каква просторија или отворен простор за тренинг? Ово је питање много пута постављено и кад на њега није долазио одговор, десило се, да је боксерска лопта објешена у просторију која није изолирана потпуно од читаонице у којој се држе састанци и конференције. Ситуација је била, ма како то изгледало парадоксално, оваква: предавач је прекидао конференцију неколико пута да би замолио боксере да мало тише „удирају".

Што даље, ствар се све више компликовала.

У љетним мјесецима, у вријеме Врбаса и купања, чланови БСК су, сматрајући читаоницу својом, без икаквог устручавања, почели да долазе у ту просторију боси, само у гаћицама, углавном опако обучени како се може отићи на тренинг, али се не може, ни под каквим изговором, улазити у просторије за културни и политички живот. Наравно да је на овакве тенденције одбор основне организације реагирао врло оштро. Када је то питање постављено овако: ко има већи приоритет — основна организација или БСК, десило се да је на поменутом семинару, огромна већина комуниста аплаудирала за приоритет БСК-а.

Шта је по сриједи? Да ли несхватање да се не може једна општенародна политичка организација ограничити у свом раду на то да би се појачала активност спортског друштва, или је по сриједи несхватање и комуниста а нарочито чланова управног одбора БСК-а, да ми сами морамо, културним понашањем и на културан начин да се односимо према читаоници у којој се одвија, углавном, сав политички и културни живот II кварта.

Н. Е.

Zašto ne uspjevaju konferencije u Petrićevcu

Selo Petrićevac je u neposrednoj blizini Banja Luke i pretstavlja u stvari periferiju grada, ali politički i kulturni život sela je doskora bio slab. Uzrok je u tome što su članovi Socijalističkog saveza većim dijelom bili pasivni kako kod posjećivanja konferencija i raznih predavanja, tako i u svom ličnom uzdizanju. U ovom selu takvu situaciju oslovljavale su i druge pojave kao što su religioznost, malograđanština itd. što je kočilo njegov socijalistički razvitak. Osnovna organizacija Saveza komunista sa ostalim organizacijama ozbiljno se pozabavila ovim pitanjima, te je prilazila članovima Socijalističkog saveza i ukazivala na važnost održavanja predavanja i konferencija, a naročito je to pitanje obrađivano poslije izlaska pisma CK SKJ.

Pojačan politički rad djelovao je na članove Socijalističkog saveza većim dijelom pozitivno, dok na nekolicinu njih, uglavnom imućnijih seljaka kao što su Batković, Barušić i Martinović nije, jer su oni u svojoj tvrdoglavosti, savjete shvatili kao ličnu mržnju. Ako su po srijedi konferencije za razrez poreza, onda iz njihovih kuća dolazi po 3 do 4 člana. Prilikom jedne konferencije po pitanju razreza poreza od kuće bogataša Batkovića došlo je troje čeljadi i kada im je pročitana visina poreskog zaduženja, došli su sa noževima pred odbornika svog zaseoka Martinovića Stipu, izudarali ga i razbili mu glavu.

Na ovakav postupak ovih neprijatelja, osnovna organizacija Socijalističkog saveza zajedno sa komunistima, sazvala je odmah sutradan konferenciju kojoj je prisustvovalo oko 200 članova Socijalističkog saveza koji su bogataša Batkovića raskrinkali kao neprijatelja, isključili ga iz redova Socijalističkog saveza i dali prijedlog da se preda sudu, što je i učinjeno. Međutim do danas protiv njega nije poveden postupak.

I. Majdandžić

Ortak privatnog pekara primao dječji dodatak

Prije nekoliko dana pokrenut je krivični postupak protiv Miše Plavetića i Antuna Medveda iz Banje Luke, koji su kao ortaci radili u privatnoj pekari od februara 1951 do aprila ove godine. Iako su se saglasili da, kao ortaci, po pola dijele svakodnevno zaradu, na traženje Plavetića Medved ga je prijavio kao svog radnika kod Zavoda za socijalno osiguranje, s tim da doprinos socijalnom osiguranju plaća sam Plavetić. Takav sporazum dobro je došao »dalekovidom« Plavetiću u junu prošle godine, kada je uz pomoć odgovornih službenika Zavoda za socijalno osiguranje, protivzakonito ostvario pravo na dječiji dodatak. Mišo Plavetić je primao dječiji dodatak na petero djece i bio socijalno osiguran sve do nedavno, kada ga je, sticajem okolnosti, otkrio njegov tobožnji »poslodavac« Antun Medved, kao svog ortaka. To se desilo, kada je Medved kao nominalni poslodavac pozvan da uplati na ime doprinosa za socijalno osiguranje Plavetića zaostalih preko 30.000 dinara kod Zavoda za socijalno osiguranje. Antun Medved je tada, pošto je bio prinuđen ili da plati ili da prizna, izabrao za njega lakše rješenje i priznao, da on sa uplatom doprinosa Socijalnom osiguranju nema ništa, jer je Plavetić, kao njegov ortak, trebao da plaća sam za sebe.

Primajući nezakonito dječije dodatke za petero djece, Mišo Plavetić je dosada primio oko 255.000 dinara. Ako mu se ne bi računalo što je koristio ljekarsku pomoć i druga prava iz socijalnog osiguranja za sebe i članove porodice, a pod pretpostavkom da je uredno plaćao doprinos socijalnom osiguranju, izlazi da je svakog mjeseca davao oko 4.000 dinara u fond socijalnog osiguranja a na ime dječijih dodataka primao 15.000 din.

Lijepa računica špekulanta koji nije plaćao ni poreza.

L. P.

Zamašna, ali uzaludna radna akcija

Selo Česma nalazi se nedaleko od Banja Luke, a između rijeka Vrbasa i Vrbanje, te je i prilaz gradu spriječen ovim rijekama. Jedini prilaz je skela na Vrbasu.

Veliki broj stanovnika zaposlen je u raznim preduzećima u gradu, a proizvođači snabdjevaju mlijekom radničko naselje pilane »Vrbas«. Jedan dio omladine pohađa gimnaziju i druge škole u gradu. Svi oni svakodnevno prelaze Vrbas skelom, ali je taj prelaz vrlo težak, naročito u proljeće i jesen kad Vrbas nabuja. Tada skela ne može da radi, a radnici i đaci moraju preći vozeći se preko nabujalog Vrbasa u čamcu. A kad se ni čamcem ne može, onda se mora prevaliti trostruki put preko Delibašinog sela (Trapista) i Predgrađa do preduzeća i škola, pa umorni dolaze na rad i u školu.

U januaru 1952 godine pokrenuta je inicijativa od strane tadašnjeg učitelja Drage Vučaka, da narod sam počne akciju za izgradnju žičanog mosta. Odmah je naručen projekat žičanog mosta, kojeg je izradio projektanski otsjek NOG-a Banje Luke. Pristupilo se prikupljanju novca i nabavljanju građe, što je trajalo skoro cijelu godinu.

29 novembra 1952 godine zakazana je masovna akcija u čast Dana Republike i tada su udareni temelji mostu. Rad je započeo, ali su se ubrzo osjetile mnoge teškoće. Inicijativni odbor se obratio radnim kolektivima u Banjoj Luci za pomoć. Mnoga preduzeća, kao pilana »Vrbas«, livnica »Boris Kidrič«, »Krajina«, Gradsko građevinsko preduzeće, Tvornica obuće, »Vitaminka« i Željeznička ložionica, uvidjeli su važnost ove akcije i brzo pružili pomoć. A isto tako je i znatnu novčanu pomoć pružila i narodna vlast. U samom selu je sakupljeno oko 100.000 dinara. Organizovano je desetak radnih akcija na kojima je bilo 470 ljudi i 70 zaprega. Vrijednost ovih akcija iznosi oko 150.000 dinara. Sve u svemu uz pomoć preduzeća čija pomoć iznosi oko 200.000 dinara zatim novčani prilog i rad koji je dalo selo vrijednost mosta se cijeni na 450.000 dinara.

25 maja 1953 godine u Česmi je bilo dvostruko slavlje. Narod je slavio rođendan druga Tita i otvorenje mosta. Formirana je komisija od NOS-a Banje Luke koja je primila most i pustila ga u saobraćaj. Tom prilikom članovi komisije izjavili su da je most solidno sagrađen i da su potpuno zadovoljni. Na licu mjesta sačinjen je zapisnik u kojem je sve ovo konstatovano, a komisija ga je odnijela sa sobom na ovjeru, kako bi poslije jedan primjerak poslala odboru za gradnju mosta. No, do danas, iako je od tada prošlo 3 i 4 mjeseca, taj zapisnik niko od rukovodilaca u selu nije primio.

Uskoro poslije toga (nakon 8 dana) dolazi do katastrofe. Nabujali Vrbas nosi most. Udarac za mještane, koji su uložili mnogo napora, bio je težak. Njihove stalne težnje opet su porušene, a sav napor bio je uzaludan.

Odmah su se rukovodioci u selu dogovorili i obratili se za savjet Narodnom odboru sreza. Tamo im je obećano da će biti formirana komisija, koja će ispitati taj slučaj. Ta je komisija i došla, ali poslije pregleda od 10 minuta otišla je a da ništa nije izjavila niti je ma šta stanovništvu rekla.

Sve ovo nije pokolebalo ljude u selu, pa se ponovo pristupilo podizanju porušenog mosta. Zahvaljujući NOS-a dobivena je pomoć od 50.000 dinara. Ali sad je nastala teškoća oko dizanja tog novca, jer sad se više nije čekalo na komisije, nego se još uvijek čeka da Savjet za komunalne poslove odobri taj novac za isplatu. A vrijeme ne čeka, kiše su tu i gradnja mosta u Česmi neće moći da se završi.

Sveto Ćurić

ЗА БОЉИ РАД РКУД „ПЕЛАГИЋ"

На недавно одржаној годишњој скупштини РКУД „Пелагић" кроз извјештај и дискусију констатоване су, поред успјеха, и карактеристичне слабости друштва. На основу анализе дотадашњег стања у друштву, донесен је низ закључака у циљу рјешавања многих проблема, које је новоизабрани управни одбор почео спроводити у дјело.

Пресељењем друштва у нове просторије у Дому културе створили су се услови за проширење рада. Тако је поновно оживљена фолклорна секција, основан је хор радничке омладине и омладински тамбурашки збор, који у малом претставља школу за учење овог омиљеног народног инструмента. Поред ових, оформљена је секција за учење међународног језика есперанта, затим ансамбл гитара и техничка секција. Упис у све секције врши се сваки дан у просторијама друштва. Осим тога убудуће ће се поклањати много више пажње стручном усавршавању чланова хора и политичком и културном васпитању свих чланова, а такође ће се организовати часови забавног живота за чланове у оквиру друштва.

За спровођење ових задатака у живот и те како је потребна широка подршка синдикалних организација. Нарочито је важно окупити што већи број радничке омладине у омладински хор и тамбурашки збор, јер ће ту наша радничка омладина поред стицања навике да се активно бави друштвеним радом, наћи и пут ка здравом васпитању.

Важно је истакнути да би се увелико могло ријешити материјално стање, које претставља један од битних проблема друштва, ако управни одбор успије остварити приједлог годишње скупштине, који је морао да уђе и неке допуне друштвених правила. Наиме, поред појединачног учлањивања, од сада ће моћи бити чланови друштва и привредна предузећа као цјелине, затим друштвене организације, друштва и удружења. Уписнином која за организације и удружења износи 100 динара а за предузећа 1.000 динара и чланарином од 1.000 до 5.000 динара за организације, односно 5.000 до 30.000 динара годишње за предузећа, пружила би се друштву једна стална помоћ с којом се може константно рачунати. Исто тако, масовним уписом подупирућих чланова путем повјереника у синдикалним организацијама и редовним убирањем чланарине, готово сасвим би се ријешило питање материјалног обезбјеђења друштва.

Управни одбор је организовао акцију уписа у чланство како појединачних чланова свих трудбеника у граду, тако и предузећа, организација и друштава. Сада стоји до схватања синдикалних организација, односно њихових чланства, колико они сматрају „Пелагић" својим друштвом (јер је оно централно друштво свих радних људи Бања Луке) и колико ће уложити труда и показати боље да се друштво омасови. Ако се не заборављају свијетле револуционарне традиције друштва „Пелагић" које је у најтежим условима борбе радничке класе носило заставу револуције и ширило напредну мисао не само у Бањој Луци него и широм Бос. Крајине, онда у успјех ове акције не треба сумњати, јер ће сваком нашем човјеку бити част да постане чланом „Пелагића".

Ћамил Вучо

POVODOM ČLANKA

»NIJE ODLUČUJUĆA FORMA«

U gore navedenom članku našla sam netačne podatke o sebi koje hoću da negiram. Tačno je da sam bila član crkvenog hora do 1951 g., ali to ne znači da poslije toga nisam mogla postati dobar i koristan član Narodne omladine. Tokom vremena došla sam i sama kroz naučne istine do pravilnih saznanja i izašla iz crkvenog hora. Omladinska organizacija Ženske gimnazije, kojoj i sama pripadam, vodi borbu protiv djelovanja neprijatelja na našu omladinu raznim načinima i formama rada, a ja kao njen član nastojim i sama da učestvujem u njenom radu u njihovom suzbijanju. Potpuno odričem da imam ma kakve veze sa crkvenim horom i da sestru, koja rukovodi horom, poznajem.

Mirjana Plazek

Otvaranje rudnika i izvoz boksita iz banjalučkog sreza

Sve veće razvijanje industrijalizacije i elektrifikacije u svijetu — a posebno u našoj zemlji — željezo i čelik počinje ustupati mjesto elastičnijem, lakšem i po izgledu ljepšem metalu — aluminiumu. To je metal budućnosti. Aluminium danas služi za proizvodnju najvećih i najkompliciranijih mašina, pa do predmeta široke potrošnje. Naročito je cijenjen kao metal u industriji aviona, brodarstvu, željeznici, automobilskoj, elektro i drugoj industriji.

Za proizvodnju aluminiuma potrebna je boksitna rudača (Al 203). Jugoslavija ima vrlo bogate zalihe boksita i u Evropi se nalazi prema sadašnjim podacima na drugom mjestu.

U 1938 godini, Jugoslavija je proizvela oko 400.000 tona boksita, a u 1939 godini postignuta je najveća proizvodnja sa 718.594 tone. Iako je u toku rata Jugoslavija pretrpila velika razaranja, posebno u rudnicima boksita, uspjelo se već u 1949 godini proizvesti oko 400.000 tona i ta proizvodnja se već u 1952 godini povećala na 577 hiljada tona.

Prije rata, proizvodnja boksita u Jugoslaviji bila je direktno ili indirektno vlasništvo stranih kapitalističkih društava u čijim vrhovima su se sticala iskustva i podaci o rudarenju i preradi boksita. Domaći stručnjaci nisu mogli, a niti uspjeli da obrade ni objedine postignute rezultate u onoj mjeri, koja bi u potpunosti zadovoljavala današnje potrebe. Podaci o jugoslovenskim boksitima nisu još ni danas tako razrađeni da bi dali sliku o njihovoj pojavi, prostiranju, načinu istraživanja i eksploatacije, ekonomičnosti rada, o primjeni i preradi obzirom na njihov kvalitet i kvantitet, pa ni o perspektivama razvoja u svim njegovim fazama. Najbogatija nalazišta boksita nalaze se u Istri, Dalmaciji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini (područje Mostara, Bos. Krupe, banjalučkog sreza u Boću i u planini Čemernici).

Prerada boksitne rudače i aluminiuma u našoj zemlji vrši se u fabrikama Lozovac kod Šibenika, Moste kod Ljubljane i sada se podiže jedna od najvećih fabrika u Strnišču kod Ptuja, koja će početi sa proizvodnjom u 1954 godini. Prema proizvodnom kapacitetu ova fabrika će spadati u red najvećih fabrika aluminiuma u svijetu.

Počeli su istražni radovi

Banjalučki srez, spada u red rudama bogatih srezova i nedavno su otkrivena nalazišta uglja, mangana, magnezita, boksita, mramora, zemljanih boja, azbesta, pirita, barita, željeza, kaolina, bitumena i drugih ruda. Obilaskom ovih terena, ustanovilo se, da je najrentabilnije za sada otpočeti sa eksploatacijom boksita i mangana. Prema rudarskim propisima, prije nego što se organizuje proizvodnja ruda, potrebno je izvršiti geološka ispitivanja. U tu svrhu početkom ovog mjeseca otpočeli su istražni radovi na manganu koji se nalazi na području Opštinskog narodnog odbora Zalužani u podnožju Banjalučke Kozare. Na ovim istražnim radovima su angažovani stručnjaci Geološkog zavoda Bosne i Hercegovine, koji su počeli sa kopanjem otkopa na dva mjesta.

Kao mnogo rentabilniji za eksploataciju jeste boksit, koji se nalazi na području Opštinskog narodnog odbora Krupe na Vrbasu. Prema mišljenju stručnjaka, eksploatacija ovog boksita spadaće u red najrentabilnijih boksitnih rudnika, a s druge strane kvalitet boksitne rudače je prvorazredan a prema izvršenim analizama, inostrani proizvođači aluminiuma ga rado traže. Nedavno je Zemaljsko preduzeće za izvoz i uvoz »Export — import BiH« dobilo ponudu za ovaj banjalučki boksit. Kupac iz inostranstva koji je analizirao uzorke ovih boksita, ustanovio je, a radi toga i traži ove boksite, da spadaju u red najboljih svjetskih boksita. Radi toga je prije par dana došla grupa geologa na čelu sa direktorom Geološkog zavoda drugom Hilmom Selimovićem i pretstavnikom preduzeća »Export — import BiH« koji su izišli na teren i dali su svoje mišljenje, da su količine znatne i da bi eksploatacija bila rentabilna.

Ko će eksploatisati

Na osnovu ovih konstatacija i potražnje na svjetskom tržištu, kao i cijene, Narodni odbor sreza je izvršio pripreme za eksploataciju ovog boksita, u koju svrhu je ponudio Rudniku mrkog uglja u Banjoj Luci, da se angažuje sa jednim pogonom za proizvodnju.

Poslije dugih diskusija, donesena je odluka da će rudnik moći otpočeti sa eksploatacijom boksita u drugoj polovini novembra, a poslije ovakove obrade došlo je do sklapanja ugovora između rudnika uglja i Narodnog odbora sreza na jednoj strani, kao organizatora i proizvođača boksita, a na drugoj strani sa izvoznim preduzećem »Export — import BiH« koji je zaključen 15 ov. mj. s tim da se do kraja ove godine isporuče znatne količine.

Kada počne proizvodnja boksita, prema računici za jednu godinu, uzimajući kapacitet od 30.000 tona, banjalučki srez će povećati bruto proizvod sa cca 140 miliona dinara, a kada bi se proizvodnja popela na 50.000 tona, društveni bruto proizvod bi se povećao na 225 miliona dinara, a to bi bilo moguće kada bi se ozbiljno pozabavili nadležni privredni organi sreza i Rudnika mrkog uglja.

U interesu povećanja nacionalnog dohotka banjalučkog sreza koji je danas izrazito poljoprivrednog karaktera, bilo bi nužno da se po pitanju eksploatacije rudnih bogatstava više angažuju ne samo Narodni odbor sreza, nego i pojedini republički organi, a iz razloga što Narodni odbor sreza nema finansijskih sredstava za geološka ispitivanja, kao ni za finansiranje potrebnih investicija za nove rudnike, a već sada se postavlja kao ozbiljan momenat pružanje investicionih kredita za novi rudnik boksita, iako će se jedan dio slobodnih kapaciteta Rudnika mrkog uglja prebaciti na proizvodnju boksita, ali su nedovoljni za potpunu opremu i otpočinjanja proizvodnje.

Idriz Muksinović

БАЊАЛУЧКА ПРЕДУЗЕЋА

НА ВЕЛЕСАЈМУ

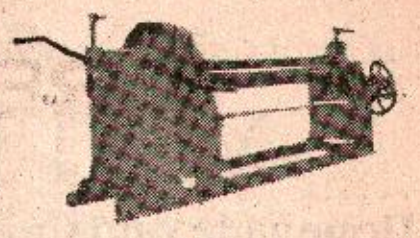

Овогодишњи јесенски Загребачки велесајам који за разлику од ранијих има изразито трговачки карактер, привукао је знатно већи број домаћих и страних излагача. Преко 600 нових производа наше индустрије појављује се по први пут на изложби у којој судјелују излагачи из свих народних република, а међу којима се налазе као излагачи и бањалучка индустриска предузећа. Сарадник „Бањалучких новина" обишао је нека од ових предузећа и у разговору са претставницима ових колектива изнио мишљења и запажања о могућностима пласмана производа.

Јосип Косановић, шеф комерцијалног одјељења Творнице стројева и ливнице челика „Борис Кидрич":

„Наше предузеће појављује се на овогодишњем Велесајму са неколико нових производа који се раније нису израђивали, а што је за нас велики успјех. Изложили смо тип моторних шкара за резање лима до 5 милиметара дебљине, савремене конструкције. Прототип овог производа рађен је специјално за Веелесајам. Иначе смо настојали да читаву нашу производњу преоријентишемо на израду савремених машина за потребе грађевинарства, рударства и других привредних грана и да задовољимо купце у погледу квалитета, на чему смо, мислим, постигли до сада добре резултате. Може се рећи да су наши производи наишли на велики интерес како код домаћих, тако и код страних купаца. Ово смо могли постићи зато што смо пратили потребе тржишта, а сада смо једини озбиљнији произвођачи машина за обраду лима.

Поред производа које већ од раније израђујемо, изложили смо на овом Велесајму и машине за округло савијање лима са моторним погоном тежине 3 тоне и тип мање комбиноване за четири операције, као и ланчане дизалице. За ове посљедње постоји нарочито добар интерес код купаца из земаља Блиског Истока. Наше домаће творнице „Елка", „Новкабел", Товарна Лесце и друге посебно су заинтересоване за строј за извлачење жице на чијем прототипу смо почели радити ове године, а предузећа бродоградње за строј за кружно савијање лима. Такође смо много заинтересовали купце и нашим агрегатима за производњу цигле којима смо снабдјели до сада 10 циглана у нашој Републици.

Како су одразили први дани Велесајма на пласман ваших производа?

Углавном добро. За четири дана закључили смо уговоре за куповину наших производа у висини од око 80 милиона динара, а до краја Велесајма ова сума ће се свакако знатно повећати.

Да ли сада радите на још којим производима?

„Сада радимо на монтажи жичаре у руднику Љубија капацитета око 75 тона на сат, коју смо успјели израдити у нашим радионицама, а чије ће се стављање у погон извршити 29 новембра. Сада припремамо израду жичаре за Термоелектрану Какањ која ће имати два пута већи капацитет од ове у Љубији."

Друг Владо Јурић, претставник Творнице духана:

„Бањалучка творница духана појављује се такође и ове године као излагач на Загребачком велесајму са својим комплетним производима. Творница има свој павиљон у кругу изложбеног простора и двије специјалне продавнице. Поред наших познатих врста цигарета „Опатија", „Дубровник", „Плива", „Ибар" „Драва" и „Морава" које су особито тражене, изложили смо и специјалну врсту цигарета „Дрина" најбољег квалитета, коју смо почели производити тек од прије неколико мјесеци у мањим количинама. Међутим пушачи слабо долазе до ње због тога што нека стоваришта и малопродајна мрежа настоје да се растерете старих залиха „Дрине".

Како стоји са пласманом ваших производа?

„Пласман производа наше творнице је у односу на ситуацију са неким другим творницама врло добар, јер све што извеземо углавном продамо. Имамо своја претставништва у Београду, Загребу и Ријеци. Отприлике највећи дио наше производње око 40% испоручујемо у Хрватску, 35% у нашу Републику, а остало у Србију, Словенију и Приморје."

Поред ових предузећа на Загребачком Велесајму излаже и „Витаминка" чији су неки производи особито тражени, док остала предузећа као „Врбас", „Плива" и нека друга нису се ове године појавили као излагачи. У предузећу „Плива" објашњавају то скупим превозом и трошковима око излагања.

„Босанка" ће и ове године изложити своје производе

Израђује се десетогодишњи план пољопривреде бањалучког среза

Значај пољопривредних машина сада и у најскоријој будућности

Најважнији успјех механизације у пољопривреди је повећање продуктивне стоке, а нарочито говеда, јер уношењем једног средњег трактора на примјер „Задругара" или „Вјерзона" уклања се 10 пари запрежне стоке. То значи евидентно и нужно повећање од 20 крава па и средњегодишње музности од 1500 литара. За Лијевче и Побрђе око Лијевча, то је могуће. Рачунски значи да се уношењем 100 трактора у Лијевче бањалучкога среза омогућује повећање за 2000 крава. То би уствари морало бити у првом трогодишњем периоду нашег десетогодишњег програма пољопривреде. То је уско везано и са мјерама механизације, а то су услови повећања бројног стања стоке (говеда, свиња и перади), јер на 20.000 хектара у Лијевчу и његовој околини требало би да буде 20.000 крупне стоке. То што механизацијом морамо постићи претстављ а и најважнији дио у нашем десетогодишњем оријентационом плану и у економици овог среза. У бањалучком срезу има око 14.000 крава, већином малих и укрштених буша, чија је годишња музност нешто више од 700 литара млијека. То чини укупно Лијевча и његове околине. Да се 10 милиона литара млијека или у просјеку 100 литара годишње на једног становника среза. Узевши у обзир овај просјек, то је мало, иако има овчијег млијека, односно његових продуката посве основну млијечну храну. Значи, да је потребно поправити и повећати количине млијека, квалитет и број крава.

Данас у нашем срезу има 20 трактора чији је капацитет 4000 хектара орања годишње или око 200 хектара на једну машину. У нашем срезу услови су за тракторе могући на површини од 20.000 хектара (што је сад најнужније) а има површина за мање типове трактора за још толику површину. У прво вријеме потребно би било 116 комада трактора на нашем срезу са тешким и оптереченим капацитетом од 200 хектара по једној машини, али то ће захтијевати дуљи период и постепено набављање. Радове који су саставни корисни дио механизације на примјер у ратарству, заоравање стрништва, брањање, таљирање, прво копање, сјетва и пријевоз ђубра, сламе као и осталих плодова, све би требали вршити трактори. Ти радови захтијевали би у нашем срезу и 250 комада трактора у модерној обради предвиђеног оквирног десетогодишњег плана. Значи, да би годишње морали куповати по 25 комада трактора, јер би се послије 10 година одвајало или амортизовало 10% трактора. Ако ову неминовну набавку најважније машине гледамо са новчаног односа значи, да морамо улагати годишње само у тракторе 50 милиона динара. Јасно је, да ће ово бити у даљој перспективи, то јест за 10 година. Кад то гледамо данас, онда изгледа смијешно и апсурдно, јер то износи половину укупне пореске обавезе нашег среза. Ако даље гледамо рачунски ову машину и њезину рентабилност излази: прво да нам осигурава обраду на вријеме и квалитет обраде, а с тим и огромно повећање приноса. Друго, да повећанамо сточне приносе као и продуктивну стоку (краве) о којој овиси основно снабдјевање и дневни приход. Нас мора интересовати дневни приход у пољопривреди, а тај је увијек и редовно од млијека и сточних производа и дијелом од поврћа интензивне производње. Напријед смо навели да један трактор треба да замјени 10 пари коња или волова, надомјестити то кравама значи да 250 трактора даје могућност смањења запрежне стоке за 5000 комада, односно повећање млијечних крава за тај број. Ово је хармонична веза у пољопривредној економици наше механизације са сточарством. То је и захтјев пред нашу пољопривредну индустрију млијека, јер у Бањој Луци се гради мљекара са капацитетом од 40.000 литара млијека дневно. Она ће бити у току двије године у погону. У даљној перспективи то значи, да морамо осигурати најближи ареал, а то је равница Лијевча и његове околине. Да се постигне капацитет ове мљекаре, она ће требати млијеко из сусједних срезова, то јест са дуљим транспортом, а то ће понекле поскупљивати продукат, што мора бити у прво вријеме.

На нашем срезу има 7000 запрега углавном пола коњских, а пола воловских. Смањење тих запрега, а повећање продуктивније стоке (крава, свиња и перади) ће учинити трактори са организованим начином, да се сељаци здружују у машинској обради и то у општим задругама или само у машинским задругама.

Вељко Јеловац

(Наставак са 1 стране)

колектив у цијелости искључен из органа управљања. Нацрт уредбе предвидио је тако, полазећи од поставке да је кредитирање јавна функција и да управљање фондовима у банци није исто као у другим привредним организацијама. Међутим Подружница економиста у Бањој Луци сматра да је и у банкама потребно нацртом осигурати бар дјеломичну самоуправу и банкарских радника, па предлаже да се 1/3 чланова Управног одбора банака бира из редова службеника. Тиме би се постигао бољи рад осталих 2/3 постављених чланова од стране претставничких органа, стимулативно би дјеловало на бољи рад, залагање и бољу организацију рада радног колектива банака. Даље у овој Уредби члан 74 требало би допунити да се по правилу, а не изузетно оставља комуналним банкама као извор прихода за покриће својих расхода и један дио камате. Иначе финансијска самосталност већине комуналних банака била би доведена у питање.

Ц. Г.

IZ ŽIVOTA NAŠIH GRADOVA

U PRNJAVORU

Počela je opravka glavne ulice u Prnjavoru

Uprava za putеve u Prnjavoru nabavila je sav materijal, alat i izvršila druge pripreme za površinsku obradu (šprameksiranje) glavne ulice u Prnjavoru. Šprameksiranje će se raditi od futbalskog igrališta, kroz centar grada u dužini od oko 5.500 m².

Početkom mjeseca augusta počelo se sa navlačenjem materijala iz kamenoloma Drgovića i rijeke Ukrine, zatim nasipanje i valjanje kamena glavnom ulicom. Ovih dana dovršiće se valjanje kamena, pa će se odmah prići površinskoj obradi i, kako reče upravnik putova Pero Matić, ovaj posao će biti završen do konca septembra mjeseca.

Važno je ovdje napomenuti, da je ovo prvo šprameksiranje u sreskom mjestu banjalučke oblasti i da će ovo ukrasiti prnjavorsku ulicu.

DA LI ĆE DOBITI VODOVOD?

Prnjavor je centar sreza. U njemu ima raznih ustanova, osnovna škola, niža realna mješovita gimnazija i broji oko 5.300 stanovnika. Ali ovaj prometni gradić nema žive vode. Naselje je izgrađeno u visokoj strani, pa nema pogodnog mjesta za kopanje bunara. Zato građani oskudijevaju sa pitkom vodom. Po više kuća služi se jednim bunarom. Kako ljeti mnogi presuše, ostane vrlo mali broj za snabdijevanje građana.

Da bi se ovaj problem najpovoljnije riješio, gradska opština u saradnji sa Narodnim odborom sreza Prnjavor formirala je 8 septembra komisiju za pregled dosadašnjih ispitivanja i predradnji za snabdijevanje Prnjavora pitkom vodom.

Ova komisija izvršila je pregled zapisnika stručnjaka koji su se ovim problemom bavili, i to: mišljenje i pretstavku preduzeća „Unija" Beograd 1931 godine, geološki izvještaj dr. Milana Luković 1931 godine i izvještaj Hidrotehničke sekcije iz Banja Luke 1950 godine.

Pregledom pomenutih zapisnika, komisija je ustanovila da su vršena ispitivanja o nalazu vode još za vrijeme Austrije, za vrijeme stare Jugoslavije, pa i poslije oslobođenja. Po svim izvještajima se vidjelo da vrelo „Točak" u Babanovcima — nedaleko Prnjavora, najbolje odgovara i na tom rješenju oni su se najviše i zadržali. Pregledom više mjesta konstatovano je da je, osim toga što je najbliži Prnjavoru, „Točak" i najpovoljniji za sprovođenje vodovodnih cijevi, a uz to i najjače vrelo, jer za jednu sekundu izvire preko litar i pol vode, iako mu smeta iloveča i žbunje. Kada bi se korito vode očistilo, izviralo bi i po 5 litara za jednu sekundu, a i više u kišovitim danima, a to bi iznosilo preko 180 litara po jednom stanovniku, dnevno.

Zaključeno je da se izvor u Babanovcima može iskorištavati, te će se ovih dana prići izgradnji projekta u Projektantskom zavodu Banje Luke.

Ali, prema mišljenju stručnjaka, troškovi će iznositi preko 30,000.000 dinara, pa se bez pomoći od Izvršnog vijeća, samo na teret budeta Narodnog odbora sreza Prnjavor, ovi zamašni radovi neće moći izvesti.

Marko Mitrić

ZAVRŠEN JE ZADRUŽNI DOM u Velagićima - Ključ

Ovih dana narod područja Velagića, opština Ključ proslavio je još jednu radnu pobjedu. Preko 2000 građana prisustvovalo je otvaranju zadružnog doma, kojeg su podigli svojim sopstvenim snagama. Napori koje su građani uložili nisu bili uzaludni, jer je završetkom zadružnog doma riješeno nekoliko problema, kako ekonomskih tako i kulturnih, kao na primjer smještaj čitaonice, kulturnog društva, zadružnih prodavaonica, održavanje priredbi itd.

Pored učešća naroda u dobrovoljnom radu na podizanju doma, njegovom brzom dovršenju doprinio je i upravni odbor opšte zemljoradničke zadruge, a naročito njezin poslovođa Milan Bejin, koji je uporedo sa izgradnjom doma organizovao i opravku osnovne škole i izgradnju zadružnog mlina, što može služiti za primjer na ključkom srezu.

M. P.

NOVI ZADRUŽNI DOM

NAPLATA POREZA U KLJUČNOM SREZU

Naplata poreza je u punom jeku. U naplati učestvuju poreski izvršitelja i 11 službenika NO sreza Ključ.

Do sada je naplaćeno oko 35% poreza od ukupnog godišnjeg plana koji je povećan za 7,000.000.

Razrezana akontacija poreza na dohodak poljoprivrednika za treći kvartal naplaćena je za oko 56%, iz čega se vidi da se naplata poreza mora ozbiljnije prići.

A.

Knjižara bez školskih udžbenika

Ko je dužan da snabdijeva đake i škole sa potrebnim udžbenicima i drugim školskim priborom?

Počele su škole sa nastavom, kako osnovne tako i srednje. U mnogim školama broj đaka se povećao a naročito u manjim mjestima gdje ima samo po jedna škola jednog smjera. Prema tome, potreban je i mnogo veći broj školskog materijala, raznih udžbenika, čitanki i dr. Sada se pitamo, ko je dužan da snabdijeva đake i školu sa tim potrebnim materijalom — ja mislim i škola i narodna knjižara jednog mjesta, s tim što škola unaprijed predviđi broj prijema novih učenika u pojedine razrede i odmah naručuje udžbenike preko knjižare, a može i izravno iz mjesta gdje se štampaju knjige. Međutim, to u Prnjavoru nije učinjeno. Škole su nisu za to pobinule a knjižara pogotovu.

Na to se mnogi đaci žale. Škola naređuje da moraju imati sve udžbenike i čitanke a đaci nemaju gdje da ih kupe. U knjižari u Prnjavoru nema ni onog što je osnovno: čitanke II razreda gimnazije kao ni čitanki drugih razreda, a kamo li drugih udžbenika. Njih ima u drugim gradovima vjerovatno i više nego što treba, samo nema ko da poveđe računa o nabavci za prnjavorske đake te se i oni sami pitaju: ko je dužan da ih snabdijeva sa školskim materijalom, čitankama i drugim udžbenicima?

Pripreme za proslavu desetogodišnjice formiranja srednjo-bosanskih brigada

Ovih dana održan je u Prnjavoru sastanak odbora za proslavu srednjo-bosanskih brigada, na kome je odlučeno da se umjesto 16 i 17 oktobra proslava održi 10 i 11 oktobra ove godine u Kulašima. Na ovoj proslavi učestvovaće narod iz sedam srezova: Prnjavora, Kotorvaroša, Teslića, Tešnja, Doboja, Dervente i Srbca. Odbor za pripremu proslave sastavljen je od pretstavnika svih srezova koji će učestvovati na ovoj proslavi. Već više od mjesec dana vrše se temeljite pripreme proslave. U cilju što bolje pripreme, pored odbora formirane su grupe za organizovanje kulturno-umjetničkog dijela programa, grupa za prikupljanje novčanih sredstava itd. Proslavi će prisustvovati svi preživjeli borci iz XIV, XVII i XIX srednjo-bosanske udarne brigade, kao i preživjeli borci prnjavorskog, derventskog, tešanjskog, teslićkog i kotorvaroškog partizanskog odreda.

Izrađen je i program proslave. U izvođenju kulturno-umjetničkog dijela programa učestvovaće KUD »Novak Pivašević« iz Prnjavora, društvo češke nacionalne manjine iz Mačinog Brda, KUD iz Dervente, Doboja, Teslića i Tešnja. Pored ovih društava u programu će učestvovati i društva STV »Partizan« i sportska društva iz svih susjednih srezova. Programom je predviđen i kraći aero-miting. Isto tako u sastavu parade učestvovaće svi centri predvojničke obuke sa prnjavorskog sreza.

U toku priprema za proslavu, organizacije Saveza boraca NOR-a posjetiće porodice palih boraca u toku NOB-a, koji su bili u sastavu ovih brigada i odreda i tom prilikom će im uručiti posebne pozive za proslavu. Isto tako održaće se u svakom mjestu partizanske večeri, na kojima će se govoriti o slavnom putu srednjo-bosanskih brigada i njihovom doprinosu u Narodnooslobodilačkoj borbi.

Boško Radomirović

Preduzeća u Bos. Petrovcu pred novim zadacima

U Bosanskom Petrovcu je ovih dana održano zasjedanje Sreskog vijeća i Vijeća proizvođača na kome je, pored ostalog, pretresano i usvajanje završnih računa preduzeća u 1952 godini. Kroz diskusiju i analizu rada preduzeća, utvrđene su i razne slabosti i ukazano na način njihovog otklanjanja. U nekim preduzećima poslovanje ne ide u redu, a naročito u knjigovodstvima, što se ogleda u knjiženjima i krivom obračunavanju fonđova. Trgovačko preduzeće Sreskog saveza zemljoradničkih zadruga odlučilo je, na primjer, da ne dijeli višak fonda plata, već da ga ostavi za »kritični« period u početku godine i time obezbjedi plate osoblju, što je uočeno kao slabost. U Sreskom ugostiteljskom preduzeću »Grmeč« kolektiv je uputio svog upravnika Muharema Zečevića uoči Nove godine u Sarajevo da nabavi glazbu, a ovaj je platio za taksi od Sarajeva do Bos. Petrovca i ostale troškove u svemu 20.000 dinara. Narodni odbor je preduzeću odobrio bilansu, s tim da naredbodavac ovog puta, direktor preduzeća, plati otštetu u visini razlike cijene prevoza željeznicom, kao i ostale neopravdane troškove. Ovo preduzeće ima svega dva kvalifikovana radnika, dok su ostali svi nekvalifikovani.

Na zasjedanju je raspravljano i o daljnjem poslovanju mjesne apoteke, pošto se pokazala nerentabilnom. U ovoj apoteci se prodaju uglavnom lijekovi, a ljekar Mihajlo Tuzikov izražava nepovjerenje u rad apotekara, jer što je najosnovnije, apoteka nije vodila knjigu blagajne. U Sreskom transportnom preduzeću ukazano je pored ostalih problema na učestale malverzacije i krađe. Uprava preduzeća izdala je svom službeniku na privremenu priznanicu 12.000 dinara, a Zavod za socijalno osiguranje u Bosanskom Petrovcu naplatio je od preduzeća 78.000 dinara za nepravilno isplaćivan dječiji dodatak Nadarević Smajilu, dok preduzeće istog ne tjera za povraćaj tog novca. Naročito neuredno poslovanje je u Sreskom trgovačkom preduzeću čija bilansa iskazuje dugovanje od milion dinara od preduzeća i privatnih lica, a u pojedinim prodavnicama bilo je i manjkova. Iz tih razloga ovom preduzeću bilansa nije usvojena, nego je dat prijedlog da se izvrši revizija i ustanovi pravo stanje.

B. S.

Ubrzana naplata poreza u bosansko-petrovačkom srezu

Naplata poreza u bosanskopetrovačkom srezu naročito u sezonskim mjesecima bila je vrlo slaba. Za osam proteklih mjeseci akontacija za 1953 godinu naplaćena je svega 81 posto.

Od godišnjeg vašara koji je održan krajem prošlog mjeseca, naplata poreza u mnogom je ubrzana zbog toga što su narodni odbori mnogo više poradili, a s druge strane seljaštvo je mnogo lakše dolazilo do sredstava.

U naplati poreza najbolje stoji Narodni odbor gradske opštine u Petrovcu koji je u potpunosti ostvario plan za osam mjeseci. Samo za osam dana Narodni odbor gradske opštine sakupio je 1,300.000 dinara. Iza ovog mnogo ne zaostaje Narodni odbor opštine u Vodenici, zatim Bravskom, dok najslabije stoji opština u Vrtoču.

U nekim selima mnogo bolje ide naplata poreza. U selu Bukovači gdje nije plaćalo svega 5 obveznika među kojima je i odbornik Dušan Morača koji ima 4.000 dinara, zatim u Kolunići, Bari i još nekim. Odbornik Srdić Dušan neuredno plaća, tako da je dužan još 29.500 dinara, Bolić Derviš iz Rašinovca 7.000 dinara, Karanović Ilija iz Krnjeuše ili u gradu odbornik Suljo Hujić duguje 1.000 dinara još od 1947 godine.

U naplati poreza zanatlije u mnogom zaostaju iza poljoprivrednih obveznika. Tajib Šehić, krojač duguje 20.000 dinara a vrlo malo je plaćao. Ovaj dug potječe iz ranijih godina. Veći dio zanatlija se neuredno odnosi prema porezu kao Hamed Kartal, Muharem Odobašić, Ragib Ključanin, Lala Muheljić, Idriz Bahtijarević i još neki.

Isto tako privredna preduzeća ne plaćaju na vrijeme akumulaciju. Među preduzećima koja na vrijeme uplaćuju svoja sredstva spadaju Šumsko industrisko preduzeće »Osječenica« iz Bos. Petrovca i »Sana« iz Sanskog Mosta, dok zaostaje preduzeće »Grmeč« iz Drvara.

S.

U Ivanjskoj neprijatelji djeluju na istoj liniji

U zadnje vrijeme i na terenu opštine Ivanjska osjeća se pojačano neprijateljsko djelovanje reakcionarnih elemenata koji u raznim vidovima usmjeravaju svoju djelatnost. Njihovo djelovanje ogleda se naročito u tome što pojedini reakcionarni tipovi pokušavaju da svojoj aktivnosti dadnu i određene forme. Na primjer, Matić Ilija koji je u toku rata sarađivao sa okupatorom i sa četnicima, a poslije rata radi svoje prljave rabote i šverca već dva puta osuđivan, sada oko sebe stvara grupice od ostataka ustaških elemenata i kao takav istupa govoreći, da su mu se »komunisti i Opštinski komitet na glavu popeli i da mu ne daju živjeti«. Ili Mato Klečina koji je bio načelnik ustaške opštine, nakon izdržavanja kazne dolazi u Ivanjsku i od tada ne odlazi ni na jednu konferenciju ili sastanak, a kada je u pitanju pomoć za osvjetljenje ovog mjesta otvoreno kaže: »Ja sa vama, a ni vi sa mnom nemate ništa, niti će vaše svjetlo da meni svijetli«. I on se udružio sa Ilijom Matićem i pokušava da postane nakupac orahovih klada za zadrugu u Ivanjskoj, a kada mu to ne uspjeva, onda javno istupa i govori kako će postati nakupac Zemljoradničke zadruge Zalužani. Pomenuti Ilija Matić razvio je široku mrežu svojih nakupaca koji, koristeći punomoćje preduzeća »Vrbas«, zajedno sa Matom Klečinom vrše otkup orahovih klada na terenu našeg sreza. Na upozorenje od strane Opštinskog odbora u Ivanjskoj, preduzeće »Vrbas« ne prekida veze sa ovim nakupcima već duže vremena, motivišući to time da je bolje da im Ilija Matić isporuči zaostale količine orahovih klada koje nije isporučio usljed nedavnog hapšenja, a bio je po ugovoru obavezan, a zašto je i primio novac od preduzeća, nego da ga sada sudski tjeraju zbog neizvršenih obaveza i zadržanog društvenog novca duže od godinu dana, to jest za vrijeme dok je bio u zatvoru također radi nedozvoljene trgovine i šverca. Ilija Matić, na javnim mjestima da bi se prikazao kao bijednik i mučenik govori: »Braćo Srbi pomozite mi, da do kraja ne propadnem«.

Karakterističan je slučaj Ane Agatić, iz zaseoka Abrića. Ona sa grupom žena harangira po selu protiv Socijalističkog saveza i nastoji da svojim ispadima omete tok nekih sastanaka i konferencija koje organizuju članovi Socijalističkog saveza. Pod parolom »ne treba nam škola, ne treba nam zadružni dom« ona se suprotstavlja svakoj akciji koja bi i u ovom zaseoku doprinijela boljem i sretnijem životu. Vjerovatno da je ona glasnogovornik nekog krupnijeg neprijatelja. Nedavno, na konferenciji, ona je išla tako daleko da je izjavila da »u ime naroda«, a taj njen »narod« pretstavljaju nekoliko baba sličnih njoj, neće dati nikakve pomoći, nikakvog priloga zajednici, dok joj ne »dođe pištolj pod nos«. Ali, iako je nju određeni neprijatelj iskoristio i koristi i danas, te sitne akcije propadaju, jer je osnovna organizacija raskrinkala taj neprijateljski pokušaj i svojim jedinstvenim stavom i tu Agatu, a još više onog koji stoji iza nje, odbacila iz svoje sredine.

B.

Narodni muzej je počeo sa sakupljanjem narodne melodije

U svome dosadašnjem radu naš Muzej bavio se prikupljanjem u narodu ranije upotrebljavane narodne nošnje, rijetkih primjeraka današnje nošnje, oruđa i sprava karakterističnih za našu raniju privredu, ranija saobraćajna sredstva, sprave domaće ženske radinosti, predmete i alat starog zanatstva i drugih predmeta iz oblasti materijalne kulture naroda Bos. Krajine. Također je prikupljao i mnogobrojne i interesantne primjerke stvaralaštva krajišnika izraženog u drvetu. Dakle raznoliki materijal koji je naš čovjek sam stvarao svojim umom i rukama i s čime je uljepšavao i obogaćivao svoj život i kulturu.

Ali u svome dosadašnjem radu propustio je da prikuplja i time da spase od zaborava i propadanja narodne melodije Bos. Krajine, iako je i taj materijal bogat, raznovrstan i veoma interesantan. Nerodni melos naše Krajine odražava u sebi karakteristike života i ekonomske strukture sela i gradova krajiških, i za našu nauku veoma je dragocjen materijal za proučavanje. A iz krajiških borbenih pjesama vidi se krajiška ljubav, oduševljenje i odanost u borbi za slobodu kao i ljubav i odanost vođama u toj velikoj oslobodilačkoj borbi. Muzej smatra da je krajnje vrijeme da se to dragocjeno kulturno nasljeđe sačuva i prikupi i taj važni i obimni rad povjerio je našem poznatom muzičaru i do sada najistaknutijem radniku na polju muzike i kompozitoru krajišniku, drugu Vladi Miloševiću, profesoru.

(Profesor Milošević završio je muzičke studije u Zagrebu i Beču kod čuvenih muzičara Dr. E. Velesa, Laha, Vj. Ružića, Lotke i dr. Još kao student orijentisao se ka narodnom melosu i ta naklonost ostala je dominantna i u njegovom kasnijem samostalnom kompozitorskom radu sve do danas).

No pored rada na narodnom melosu drug Milošević nije zanemario ni veliko klasično nasljedstvo u muzičkoj umjetnosti što se očitovalo u izboru programa i radu orkestra s kojima je dirigovao i horova i društava s kojima je kao dirigent rukovodio.

Za svoj plodni rad na polju muzike dobio je priznanje od muzičara Jugoslavije — izabran je za člana Glavnog odbora Udruženja kompozitora Jugoslavije.

Dosadašnji rad druga Miloševića karakteriše ga kao upornog radnika na samoinicijativnom prikupljanju i obradi krajiških narodnih melodija. To je garancija Narodnom muzeju, čija je dužnost da svo kulturno nasljeđe naroda Bos. Krajine brižljivo i savjesno prikuplja i sačuva našoj nauci i budućim naraštajima, da će ovaj plemeniti posao biti valjano urađen. Također nije ništa manja garancija za uspjeh u ovom radu i profesorov mladalački elan s kojim se bacio na prikupljanje iako čovjek u pedesetim godinama, kao i njegovo duboko osjećanje za muziku svoga rodnog kraja.

Profesor VLADO MILOŠEVIĆ

Narodni Muzej preduzimajući ovaj rad i povjeravajući zadatak drugu Miloševiću staviće mu, uz pomoć Savjeta za prosvjetu i kulturu NOG-a, sva potrebna tehnička i materijalna sredstva da bi se posao mogao pravilno odvijati. Ali pored toga ovaj zamašni zadatak moći će se izvršiti u potpunosti, ako i naši kulturni i politički radnici na teritoriji Bos. Krajine pokažu razumijevanje i pruže pomoć u iznalaženju u narodu poznatih pjevača.

M. R.

ПРИПРЕМЕ ЗА ПРОСЛАВУ „ДЈЕЧЈЕ НЕДЕЉЕ"

Почетком октобра и то од 5 до 11 друштва „Пријатеља дјеце" организоваће прославу „Дјечје недеље".

Пошто је ваншколско васпитање дјеце задатак читаве социјалистичке заједнице то је потребно да се формирају нова друштва и активизирају постојећа и ријеши једно од главних питања: оснивања забавишта за претшколску дјецу.

За прославу „Дјечје недеље" састављен је слиједећи програм: приредбе за дјецу по школама, поклони за дјецу, излети са дјецом, кино-претставе (поручен је дјечји забавни филм) и организовање вашара за дјецу.

Сматрамо да ће и родитељи учинити све да дјеца што боље проведу „Дјечју недељу" и осјете још више бриге од стране старијих па да им дани у тој недељи буду дани радости.

ОТВОРЕНА ЈЕ НОВА ПОЗОРИШНА СЕЗОНА

Народно позориште Босанске Крајине у Бањој Луци, 17 септембра, свечаном претставом „Хасанагиница" од М. Огризовића (у којој је улогу Хасанагинице тумачила новоангажована чланица карловачког позоришта Лила Стојановић) отворило је нову сезону за 1953/54 годину.

Као прву премијеру Народно позориште дало је „Барба Барову трабакулу" од М. Каваје. Сам комад третира радњу која се одиграва у Трсту за вријеме италијанске окупације 1930 године.

Главне улоге тумачили су Станко Колашинац (барба Баре) Данијел Обрадовић и Сл. Велимировић (браћа Рибарићи), Бранка Микићић (талијанска куртизана) и други.

Kulturna manifestacija u Kozarcu

Kolektiv Narodnog pozorišta Bosanske Krajine iz Banja Luke gostovao je 12 i 13 ovog mjeseca u Kozarcu sa predstavama »Hasanaginicom« od Ogrizovića i »Prvim valom« od R. Vesnića.

Kako je ovo bilo uopšte prvo gostovanje jednog profesionalnog pozorišta u Kozarcu, za organizaciju predstave i smještaj članova osnovan je priredivački odbor od drugova Faika Odobašića, upravnika pošte, Steve Drončevića, službenika i Murata Kulige.

Naročito je bila dobro posjećena predstava »Hasanaginica« prve večeri. Publika je predstavom bila oduševljena. Spontani aplauz na kraju komada poslije spuštanja zavjese pretvorio se u malu kulturnu manifestaciju.

Prilikom predaje buketa cvijeća »Hasanaginici« drugarici Teržan i »Hasanagi« M. Ćejvanu, goste je pozdravio i zahvalio se na dolasku drug Kulig.

Potrebno je podvući i jednu nezgodu koja se desila prilikom ovog gostovanja, a zbog koje umalo pretstava nije bila otkazana.

Nedovoljnom odgovornošću nekog službenika Željezničke stanice Banja Luka, dekor koji je poslat na vrijeme, to jest u petak, nije stigao na vrijeme i ako je za to sigurno bilo mogućnosti.

Ko zna da li bi uopšte i stigao da se nije odmah intervenisalo i tek poslije više telefonskih razgovora (a taj izdatak nije bio potreban, a nije ni mali) dekor je stigao u Kozarac upravo onda kada je pretstava trebala da počne.

Kako se ovakve nezgode prilikom transporta pozorišnih stvari češće dešavaju, bilo bi potrebno da se pozorištu u ovom pogledu (dok ne dobije svoja transportna sredstva) učine izvjesne olakšice i da izvjestan prioritet, kako bi nesmetano moglo da obavlja svoju misiju kojoj treba da služi.

НАЈБОЉЕ УРЕЂЕНА ОСНОВНА ШКОЛА У ГРАДУ

И Савјет за просвјету НОГ-а и Удружење учитеља, а и грађани V кварта у Бањој Луци слажу се у једној констатацији, а то је да је III основна школа, најбоље уређена основна школа у граду.

Свакако да и од саме зграде зависи да ли ће се лакше или теже одржавати ред у једној школи, али је пуно важније, а за рјешавање и теже питање, чиме и како створити ону унутрашњу организацију у раду једне школе, да она не остане школа у оном старом смислу, него просвјетна установа која ће утицати на цијелу своју околину. Баш ово питањеце са успјехом је ријешио Мустафа Чамџић, управитељ III основне школе преко Врбаса. Он у тој школи ради тек нешто преко годину дана, али се и његова рука, а још више његово дубоко схватање улоге основне школе у нашим новим друштвеним условима и те како одразило у тој школи. Ко зна са каквим се све проблемима бори једна основна школа на периферији града, гдје родитељи често пута из незнања, а неки пут и из неке чудне индоленције, дјецу шаљу у школу већ у 6 сати изјутра, неумивену, неочешљану и необувену, тај ће тек моћи да сагледа сав напор који је уложен у III основној школи да се ти заостаци наслијеђеног примитивизма отклоне.

Ванредна чистоћа, ходници и учионице пуни зеленила и свјетла, чисти зидови и врата — све то утиче на естетско осјећање код дјетета. Свакако, било је борбе и хиљаду пута поновљене ријечи „бриши ноге". Али, резултати се данас виде.

Па ипак, било би једнострано у овом, такорећи „техничком" послу гледати једини успјех III основне школе. Похвално је да је и подворник ове школе Ибрахим Дедушић са исто толико љубави и воље, као и управник Мустафа Чамџић, улагао труда да им школа буде и за око и за дјечје потребе што приступачнија.

У дворишту је стајала нека полуразрушена шупа. Било је неразумијевање од Градског одбора који је оштро критиковао управу III основне школе што је новац, који је имала, утрошила на њену потпуну оправку. Сада када је тај новац надокнађен, личним радом Мустафе Чамџића и послужитеља Дедушића, јер су све фарбарске радове масном бојом извршили сами, а за онај новац од порушене шупе направили мали пионирски дом, свакако да се више нико „не љути". Заиста, ова некадашња шупа постала је други дом за ђаке. Ту они у слободном времену долазе да читају, да играју шах или друге друштвене игре, дјевојчице уче ручни рад, све под надзором дежурног учитеља. Ред и дисциплина су одлични. А како и не би били кад улазницу за „кутић" добија само оно дијете које има оцјене „одличан" из владања. Једном добром педагошком мјером постигнуто је двоје: дат је стимуланс за добро владање и постигнута потребна дисциплина за несметан рад читаонице.

И по свом раду са дјецом и по свом раду са родитељима ова основна школа је данас једна од најбољих у Бањој Луци, а свакако да је ту била пресудна улога учитеља Мустафе Чамџића.

Н. Е.

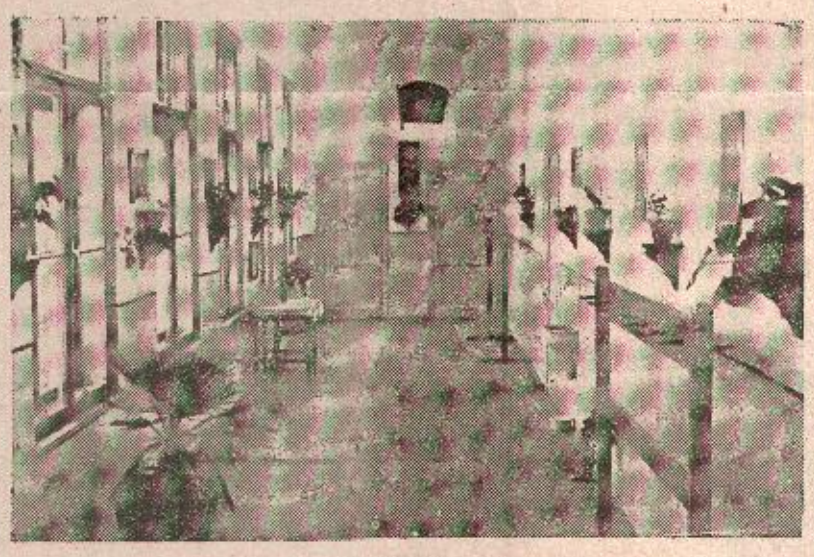

У ЈЕДНОМ ХОДНИКУ III ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

ОМЛАДИНСКЕ ИСКРЕ

ПУШКА

Из ниско објешених облака ромиња досадна, хладна киша. Дубока је јесен, треће године рата. Набујале су воде, протекли потоци. Жалосно јауче вјетар, откида посљедње жуте листове са огољелог дрвећа и разноси их на све стране. Колутови густе, сиве магле дријемају на земљи, чврсто припијени уз њу. Брда се мало тек бјеласају, а долине се и не назиру, јер су до дна напуњене том масом.

Ако се коме под Козаром углибе натоварена кола у блато, онда само гледај у згурене волиће, помагај, јаучи, узалуд је све, јер све оно што је јаче и кочопервије, заврзло се карабином и отишло да ратује. Само је за Марка, од непуних петнаест година, учињена велика неправда. Не хтједоше га примити за војника, пошто је, веле, још доста млад. А био је себи и пушку набавио. Поклони му је отац Столе, командир једне пролетерске чете, на измаку мјесеца маја 1942 год.

Тргну се Марко из таквих мисли кад ћу да горе, негдје око Сане, громиљају топови и киче пушке.

— Чујеш ли, мајко, оно наши побјеђују! — увјеравао је он жустру, здепасту домаћицу. Знао је само за побједу и смрт. Све друге борбене нијансе су му непознате. Окретао се увијек на ону страну гдје се пуца и дуго дуго слушао. Желио је да се нађе у том страшном окршају са непријатељем. Чинило му се, да свака граната пјева дјевојачким гласом о бољим данима, о слободи.

На глави му шајкача, а о рамену мала, погодна пушка. Од све војничке спреме њу је највише волио и пазио. Отац му јавио да ће га повести са собом чим наиђе туда и — Марко ће постати партизан. Са нестрпљењем је чекао тај дан, али му се све чинило да га отац заварава, да ускоро неће у Поткозарје доћи. И уколико се у Марку све више улијевала љубав за борбу, утолико се исчекивање одуговлачило.

Диже се он једног дана и оде право у штаб бригаде, која се на краће вријеме задржала у селу. Тражио је да га приме у партизане. Рекоше му да сачека прољеће, јер овако неби могао поднијети дуге, напорне маршеве. Марко је другове на свој начин молио и увјеравао да ће све тешкоће издржати и да ни пред најтежим задатком неће клонути. Али, поред свега не примише га за ратника. Вратио се кући потиштен и љут. Ушао је на врата без ријечи, сузних плавих очију и блиједог намрштеног лица. Дуго послије овога Марко није излазио из куће. А кућа је, скрхана од старости и накривљена на горњу страну, изгледала као плашљивица спремна да на било коју опасност скокне у шуму и ту нађе своју заштиту.

Селом су почеле крстарити непријатељске патроле. Обично долазе из касарне само тројица. Отишли партизани, а они се ослободили и вршљају свуда. Врше преметачину, завире у шталу, кукурузану, а по кући и тавану све испремећу. Марко је пушку сакривао на сигурно мјесто, у шумарку с друге стране врбака. Донесе је једног поподнева блатњаву и мокру да је очисти и намаже, кад, ето комшије Љубомира; упаде и ко с' неба:

— Сакри... ето... преметачина! — рече и тобож отшепа својој кући. Марко узе пушку и хладнокрво је спусти у бунар. Другог излаза није било. Тројица, као и увијек, упадоше у двориште, преурлаше по шупи и кад ништа сумњиво не нађоше, шутке одоше низ сокак, даље. Гледао их Марко иза куће и шапатом говорио:

— Осветићу се ја вама. Пушку имам и метака, знајте! — Само тако би учинио велики подвиг и онда би га сигурно примили у партизане бар за курира, а за то би му к отац чуо, па би му одобрио већ давно жељену молбу.

Сутрадан је Марко успио у замисли. Из истог става два је метка сасуо у двојицу патролција. Трећи је избјегао смрт, захваљујући својим ногама и јавио онима у касарни да је село пуно партизана. Престрашене усташе и неколицина Нијемаца оштрим маршом изгубили су се пут вароши. А Марко се још прије ноћи нашао у сусједном селу, код штаба бригаде. Био је задовољан. Само једно још га је тиштило: мајка.

— Биће код комшија. Добар је Љубомир — помири се са савјешћу, али му се одмах намаче друга мисао; „Отац. Сазнаћу за њега".

Собу је освјетљавала мала, лојана свијећа. Кроз уску пукотину изнад врата провлачио се вјетар и расплињујући се по соби лелујао њен жути пламен. Командант бригаде, висока стаса, журно је превлачио руком преко ситне географске карте, објашњавајући нешто осталим „штабовцима". За Марков подвиг дочули су сви борци. Стајао је сутрадан у строју, обучен у потпуно нову униформу. О дјечје раме, добро приљубљена уз тијело, висила је његова пушка. Тог истог дана бригада крену на пут.

Послије десет дана Марку саопштише да му је отац, тешко рањен, умро на носилима. Чуо је како је Марко ступио у редове ослободилачке војске и у најжешћој борби, кад му је сноп метака прострујао кроз тијело, узвикнуо је, веле, непријатељу:

— Осветиће ме моја замјена!

У непрестаном маршу Марко се сјећао свега; био је лијеп дан, са азурно плавим небом. Сјећа се и трепутка кад је, подмиривши све борце са оружјем, Столе узео једну преосталу пушку и пружио је сину:

— Ова ће теби, одавно желиш бити ратник. Чувај је! — рекао је тога дана кад је са шачицом војника заплијенио силно оружје на жељезничкој прузи. А онда је, обративши се жени Стани — Марко се тога најбоље сјећа — додао:

— Пази добро дијете!

Партизан још чврше стеже пушку на груди и са колоном пође на велики марш.

Миливој Родић,

Sport

Tijesan poraz „Borca" u Šibeniku

»ŠIBENIK« — »BORAC« 1:0 (0:0)

Igralište »Šibenika«, gledalaca 1.500. Sudija Marek iz Zagreba. Teren pjeskovit, vrijeme vjetrovito. Strijelac Đurić u 49 min.

Borac: Đurić — Tešanović, Banjac — Spaho, Šljaković, Jovanović — Marković, Švraka, Hadžiavdić, Popović i Jurić.

Šibenik: Bašić — Iljadica, Jelenković — Bego, Erak II, Tambača — Zajačić, Erak I, Đurić, Tedling i Friganović.

Tokom prvog poluvremena protivnici su bili ravnopravni. I jedan i drugi tim imali su par povoljnih prilika za postizanje gola. Zahvaljujući nepreciznosti u šutiranju kao i odličnim intervencijama odbrana obadva tima nije došlo do promjene rezultata. U drugom poluvremenu »Borac« igra uz vjetar što domaći iskorištavaju. Centarfor »Šibenika« Đurić u 5 min. drugog poluvremena, dovodi svoj tim u vodstvo. Rezultat do kraja utakmice ostao je nepromjenjen.

Ponovno, i na ovoj utakmici, navala »Borca« nije zadovoljila. Odbrana je bila bolji dio tima. Naj bolji igrači »Borca« bili su: Đurić — koji se poslije duže pauze odlično snašao na golu, te Banjac koji je prvi puta nastupio na mjestu lijevog beka za »Borac«.

Sudija Marek iz Zagreba vodio je pristrano ovaj susret u korist domaće momčadi, no u ovome se ne treba tražiti opravdanje za poraz »Borca« jer pobjeda »Šibenika« je potpuno zaslužena. »Šibenik« je na ovoj utakmici većim dijelom bio bolja momčad.

Ž. M.

„MLADOST" — „ZENICA" 1:5 (1:0)

Igrano u Prijedoru na stadionu »Mladosti«. Gledalaca oko 1.700. Sudija Bastijančić, Banja Luka. Strijelci: 10 min. Nišević za »Mladost«, a za »Zenicu« Galić u 55 min., Novo u 67 min., Tucaković u 69 i 77 min. i Kaknjo u 75 min. igre.

Utakmica je počela veoma živo. Protivnici su ispitivali snage i »Mladost« se brže sredila. Njeni igraci startovali su poletno, brzo i srčano nedozvolivši protivniku da se sredi. Već u trećoj minuti Nišević i Čorić imali su dvije povoljne šanse za postizanje gola. Svega 5 min. kasnije Ibrahimpasić bio je u istoj situaciji. U protivnapadu »Zenica« je izvela opasnu navalu koja je završena jakim udarcem Mujkića u stativu. U 10 min. Kulenović I ubacio je s krila loptu u centar do Ibrahimpašića, koji je prepušta Ništeviću i ovaj iz neposredne blizine pogađa mrežu i domaću momčad dovodi u vodstvo.

Poslije ovoga gola gosti nastoje srediti svoje redove i nametnuti svoj način igre. Domaći drže igru i dalje u rukama te odbrana gostiju ima pune ruke posla. U intervencijama u razbijanju navale »Mladosti« naročito se ističu centarhalf Mujkić i desni bek Bakotić, kao i golman Andrić koji je u par navrata odlično intervenisao. U posljednjim minutama domaći ponovno vrše napad preko desne strane. Kulenović I dolazi s loptom pred sam gol ali svega par metara od gola tuče mlako i golman Andrić zaustavlja loptu na samoj gol liniji.

U drugom poluvremenu »Zenica« je odmah u početku zaigrala poletno nastojeći da promjeni rezultat u svoju korist. Već u 10 min. Galić lagano i neometan od ijednog igrača domaćih postiže izjednačujući gol. Poslije ovoga gola »Zenica« uzima igru u svoje ruke i postiže čitavu seriju golova.

U 76 min. sudija Bastijančić je opravdano udaljio iz igre Ništevića (»Mladost«) i Sarajlića (»Zenica«) zbog međusobnog koškanja. Ništeviću se može zamjeriti na ispadu što je na grubu igru Sarajlića odgovorio grubom igrom.

Poslije petog gola sudija je bio prisiljen da isključi iz igre i drugog igrača »Zenice« inače solidnog Arnautovića.

A. B.

Četvrtog oktobra održaće se u Banjoj Luci veliki biciklistički kriterij

Mjesec dana je prošao od trke »Kroz Hrvatsku i Sloveniju«, a ipak još i danas su nam u živom sjećanju borbe biciklista za bolji plasman na njoj. One se tako brzo ne zaboravljaju. Kako zaboraviti one dane u kojima smo u mislima zajedno, sa našim takmičarima prelazili napornu stazu. Kako smo samo bili radosni kada je Petrović jurišao prelazeći kilometre, u borbi za prvo mjesto. Dao je sve od sebe pa ipak nije bio prvi.

Tako vam je to — možemo slobodno reći, obično u biciklizmu. Mnogo nepredviđenog ispreči se pred takmičara. Nije dovoljno imati za trku dobru volju i fizičku kondiciju samo, već i mnogo toga drugog treba posjedovati. Sjetite se kako je mali kvar na vašem biciklu znao izazvati mrzovoljnost, iako vam se nije mnogo žurilo.

Biciklizam je pun dinamičnosti i svaka trka nosi mnogo toga nepredviđenog. I upravo zbog toga biciklista treba posjedovati: istrajnost, jaku volju, upornost i znanje brzog otklanjanja kvarova. Znači da nije dovoljno samo znati okretati pedale, već treba znati brzo i odlučno reagovati na pokrete protivnika, kao i znati brzo i efikasno otklanjati putem »mehaničarskih operacija« mnoge kvarove. Sve to treba znati. Sve to treba trenirati.

Četvrtog oktobra imaćemo priliku da promatramo biciklistički kriterij. Ulicom Maršala Tita, Veselina Masleše i Sime Šolaje, najbolji vozači iz naše Republike, zatim iz Beograda, Zagreba i drugih mjesta naše zemlje okretače pedale brzo, veoma brzo jurišajući k cilju. Biće to lijepa borba i užitak će biti promatrati borbe najboljih naših biciklista. Vidjećemo za vrijeme kriterijuma upornost i izdržljivost, požrtvovnost i borbenost. Majstori sprinta inače riječ. I vožnja će biti brza. Dugo ćemo pljeskati pobjedniku kriterijuma. Pljeskaćemo i onom koji završi trku zadnji. Pljeskaćemo mu zbog upornosti.

Biciklista mora izazvati pljesak. Evo primjera zbog čega. Banjalučanin Bilal — koji je uzgred rečeno na prvenstvu BiH zauzeo treće mjesto, odlazi prije 20 dana na biciklu u Bugojno, učestvuje u trci i pobjeđuje. Pa zar tu nisu ispoljene sve osobine: izdržljivost, upornost, borbenost i ljubav prema biciklizmu.

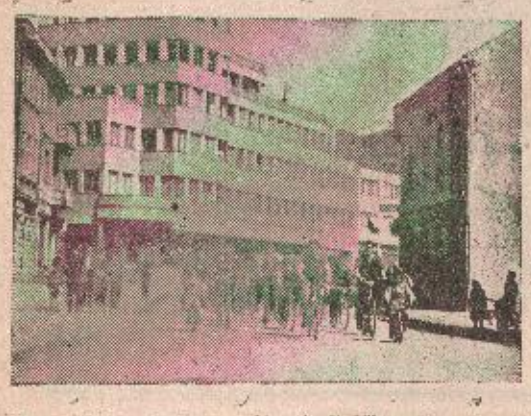

BANJALUČKI BICIKLISTI U TRCI KROZ GRAD

Ljubavi za ovaj sport mnogo ima. Evo primjera koji govori u prilog ovoj tvrdnji. Biciklistički klub BSK ima oko 50 aktivnih članova, koji se svi od reda voze na svojim biciklima i troše svojim novcima kupljene »tabulare« koji su veoma skupi. Pa ipak gotovo svakodnevno prevaljuju kilometre trenirajući na cesti prema Jajcu, Prnjavoru, Gradišci ili Kotor Varošu.

Ovaj kriterijum nesumnjivo će doprinijeti mnogo podizanju kvaliteta biciklizma, ali inače i ogroman propagandni značaj i ujedno pruža priliku biciklistima iz Bos. Krajine da uzmu učešća na njemu. I upravo zbog toga Biciklistički savez BiH nije pogriješio što je izabrao Banja Luku za mjesto održanja kriterijuma.

A. Ravlić

UREDNIŠTVU LISTA „Banjalučke novine"

Druže uredniče!

U Vašem cij. listu broj 3 od 15 septembra 1953 godine na strani 6 objavili ste rezultat nogometne utakmice između »Borca« iz Bos. Dubice i »Jedinstva« iz Bihaća 1:2 što ispada da je Jedinstvo u ovoj igri pobjedilo »Borca« a što ne odgovara faktičnom stanju stvari. Naime u pomenutoj utakmici pobijedio je »Borac« sa rezultatom 10:2 (deset naprama dva) a ne kako je to pogrešno u Vašem listu objavljeno.

Stoga Vas molimo da u narednom broju Vašeg lista izvršite potrebnu ispravku

Katalić Sulejman

РЕПУБЛИЧКА

Бос. Нови: „Слобода" — „Добој" (Добој) 2:1
Приједор: „Младост" — „Зеница" (Зеница) 1:5

ПОДСАВЕЗНА

Бос. Дубица: „Борац" — „Рудар" (Љубија) 0:2
Приједор: „Јединство" — „Подгрмеч" (Сански Мост) 3:2
Бања Лука: „Раднички" I — „Младост" (Котор Варош) 6:3
Бихаћ: „Јединство" — „Козара" (Градишка) 1:4

ГРУПНО

Бања Лука: „Раднички" II — „Напријед" (Бања Лука) 3:1
Србац: „Посавина" — „БСК" (Бања Лука) 2:2

ЈУНИОРСКО

Бања Лука: „Борац" — „БСК" (Бања Лука) 3:3
Бања Лука: „Раднички" — „Младост" (Котор Варош) 3:0

КОШАРКАШИ БАЊАЛУЧКОГ „БОРЦА" ОСВОЈИЛИ У САРАЈЕВУ НАСЛОВ ПРВАКА РЕПУБЛИКЕ

Пред полазак из Бања Луке руководство екипе „Борца" и играчи били су песимистички расположени. Екипа је била ослабљена неучествовањем Станивуковића Миме, Рачкога и Зељковића. Поред тога технички руководилац Тошић није могао да иде у Сарајево ради болести. „Борац" је у Тузли у игри са „Јединством" претрпио тежак пораз. Због свега овога „Борцу" је прогнозирано треће мјесто. Али, као и обично, прогнозе се нису остварile.

ЛЕД ЈЕ ПРОБИЈЕН...

Прву утакмицу „Борац" је играо против „Сарајева". Прве минуте прошле су у обостраном испитивању противника, тако да је први кош пао тек у трећој минути. „Борац" је повео и сталним нападима повећавао је кош разлику. Разлог што се у првом полувремену није дало више кошева лежи у томе што се врло мало пуцало на кош. У другом полувремену „Борац" је почео тактички добро и повећавао разлику на 20:9, али је касније због неспоразума бекова примио 2 коша. У задњих осам минута „Борац" све боље игра и успијева да савлада „Сарајево" са 32:19 (16:9). На овој утакмици играчи „Борца" врло слабо су изводили слободна бацања. Најбољи играч утакмице био је Цвијетић („Борац").

КАТАСТРОФА „ПАРТИЗАНА" ИЗ РОГАТИЦЕ

Расположени послије прве побједе играчи „Борца" су брзо и лако савладали младу екипу „Партизана" (Рогатица). И ако се осјећао замор на играчима због пријеподневних сусрета ипак утакмица је обиловала многим лијепим акцијама и ударцима на кош. И на овој утакмици Цвијетић је одлично играо и постигао 30 кошева. „Партизан" је савладан са 71:22 (36:11). Исти дан „Јединство" (Тузла) је постигло двије побједе над „Партизаном" (Рогатица) 54:19 (31:11) и „Сарајевом" 42:24 (14:14).

КО ЋЕ БИТИ ПРВАК?

Гледаоци који су дошли на утакмицу „Борац" — „Јединство" постављали су питање ко ће побиједити? Играчима „Борца" давала се предност због двије одличне игре на првенству, али Тузлаци су били мирнији јер су прије двије недеље у полуфиналу у Тузли побиједили „Борца" са 25 поена разлике. Тузлаци су били оптимистички расположени и прогнозирали су побједу са још већом кош разликом. Пред око 300 гледалаца екипе су наступиле у слиједећим саставима:

„Борац": Ловрић, Фригановић, Цвијетић, Мицић, Прохаска и Станивуковић II. „Јединство": Карамен, Селесковић, Мот, Пелић, Марковић, Спрахињић, Бешлагић, Авдић, Стилиновић и Салихспахић.

Већ у првим минутама „Јединство" је повело са 7:3. Игра је све више узбудљива, играчи су нервозни и праве личне грешке. „Јединство" води све до 13 мин. када Фригановић одличним ударцима из даљине изједначује резултат. Прохаска који је на овој утакмици одлично играо даје 2 коша и доводи „Борац" у водство. Прво полувријеме играчи „Борца" завршили су са резултатом 17:13 у своју корист. У другом полувремену „Борац" води тактичко задржавање лопте и тачним ударцима Прохаске и Ловрића повећава резултат у своју корист. У десетој минути Цвијетић прави личну грешку због чега га замјењује Станивуковић II успјешно.

Задње 3 минуте биле су напете и узбудљиве али је у тим тренутцима високи морал и борбеност екипе „Борца" одиграо значајну улогу. Побједа је извојевана. Непоражени кошаркаши бањалучког „Борца" на првенству у Сарајеву освојили су заслужено наслов првака Републике приказавши ефикаснији и модернији начин играња од осталих екипа.

Мл. Станивуковић

Sportsko popodne (dopodne) u našim školama i njegovo značenje

Jedan od prvih zadataka fizičkog vaspitanja jeste da tjelesno vježbanje organizuje tako da ono utiče na opšti razvitak ljudskog tijela i pojedinih njegovih organa i podstrekava ih na rastenje i jačanje. Kada je riječ o rastenju i razvitku ne smijemo gledati samo na spoljne forme tijela koje treba harmonično razvijati, nego moramo paziti na razvitak unutrašnjih organa za krvotok i disanje i centralni nervni sistem.

Ovaj zadatak naročito se postavlja u školama, jer je škola centar vaspitanja.

Na časovima fizičkog vaspitanja djeca su u svom iživljavanju skučeni planom, programom i školskim prostorom, pa njihove sposobnosti i želje ne mogu da dođu do potpunog izražaja.

Da bi se poboljšao rad na fizičkom vaspitanju školske omladine, uvodi se školsko sportsko poslijepodne (prijepodne).

Ovi popodnevi imaju cilj da se đaci izvedu u prirodu i na sportska igrališta. Na ovim izletima treba organizovati svestrani fizički razvoj koji će poboljšati zdravstveno stanje, kako učenika tako i samih nastavnika, koji najviše provode vrijeme u zatvorenim prostorijama.

Popodnevne igre i sportovi imaju karakter zabavne aktivnosti i ne smiju se koristiti za učenje gradiva iz plana i programa. Težište uglavnom leži na takmičenju u sportskim igrama: nogometu, košarki, odbojci, rukometu, hokeju na travi i ostalim disciplinama. Takmičenje se može organizovati, kako između razreda, tako i međuškolsko takmičenje.

Ako smo negdje u šumi onda izvodimo terenske igre i elemente iz vanarmiskog vojnog vaspitanja.

U okviru ovog rada mogu se organizovati i ostali radovi kao na primjer: vježbe iz biologije, botanike, geografije itd., ali u prvom redu moramo voditi računa o obezbjeđenju pune fizičke aktivnosti đaka.

Nastavnički kolektivi nisu došli do ubjeđenja da je izlet u prirodu od velikog značaja za zdravlje đaka i nastavnika.

U nekim školama ima pogrešnih shvatanja o sportskom popodnevu. Jedni smatraju da je to suvišno, drugi opet smatraju da su toga dana izgubili dragocjeno vrijeme za svoje stručno uzdizanje. Zbog toga je organizaciji sportskog popodneva u školama pristupio vrlo mali broj nastavnika.

Dosadašnji rezultati oko izvođenja sportskog popodneva srednjih banjalučkih škola nisu zadovoljili zato što nije dovoljno sprovedena agitacija ni među nastavnicima, a ni među đacima, što nisu shvatili važnost ovog rada i nisu se dovoljno udubili u problematiku izvođenja. Nisu izradili plan i program igara popodne iako je to njihova glavna dužnost.

Zbog navedenih propusta kako nastavničkog kolektiva tako isto nastavnika fizičkog vaspitanja, rezultati sportskog popodneva bili su tako slabi, da su to učenici osjetili kao zamor i izgubljeno vrijeme.

Ako se pravilno sprovede sportsko popodne onda će đati i nastavnici željno očekivati taj dan.

S. Omeragić

ČITAOCI PITAJU

Zašto...

JEDNA ILI MNOGO REKLAMA

Banja Luka sada ima 6 kina od kojih 4 rade stalno, a dva povremeno. I svako kino ima svoje oglasne table koje su postavljene na sve strane po gradu, pa pretstavljaju pravo šarenilo. A zar to ne bi moglo biti jednostavnije, kao u drugim većim gradovima: uvesti zajedničke oglasne table za sva kina, gdje bi mogli vidjeti program svakog kina u gradu. To je i lakše i jednostavnije, jer bi moglo da stoji na najprometnijim mjestima u gradu.

*

O JEDNOJ ODLUCI GNO-a PRIJEDOR

Svojom odlukom GNO u Prijedoru obustavio je dalji rad nekih radnji i to: slastičarni, narodnih kuhinja i piljarnica. Po pitanju zatvaranja kuhinja, čiji vlasnici nisu bili izučene zanatlije kuvari kao što su Ibrahim i Mahmut Cipranić, a same radnje nisu bile na higijenskoj visini, ova odluka bi bila po mom mišljenju potpuno pravilna. Pitanje je da li zatvaranje kuhinje, čiji je vlasnik izučeni zanatlija (slučaj Bibić Ibrahima), a čija je radnja uredna i čista, kvalitet i kvantitet jela jadovoljava i odgovara današnjim tržišnim cijenama, što dokazuje broj abonenata kojih je bilo oko 40, ne pretstavlja preuranjenu odluku, obzirom da se zna da je Gradsko ugostiteljsko preduzeće svojim lošim gazdovanjem dovelo svoj restoran u hotel »Balkanu« u takvu situaciju da ima svega 5—6 pretplatnika, radi lošeg kvaliteta hrane, neuredne posluge i visokih cijena. U Prijedoru ima priličan broj radnika i službenika — neoženjenih koji su prisiljeni da se hrane u lokalima i mislim da je zatvaranjem ovih radnji dovedena u pitanje njihova ishrana i da su primorani da se hrane tamo gdje sami ne žele.

Što se tiče privatnih pekara, mišljenja sam, da je trebalo ostaviti bar jednu koja bi poslovala kao uslužna radnja, jer se pokazalo da je hljeb koji je rađen u pekari Gradskog prehranbenog preduzeća lošeg kvaliteta. Uslužna radnja bi imala za cilj da u nekoliko služi kao konkurenciju Gradskom prehranbenom preduzeću u borbi za što bolji kvalitet hljeba i higijenskije uslove jer se dešavalo da se u hljebu koji oni proizvode često nađe iver, komad špage pa čak i žohara.

Zatvaranjem slastičarskih radnji, čiji su vlasnici bili izučene zanatlije, a same radnje ispravnog poslovanja i uredne u pogledu čistoće, data je mogućnost jedino slastičarni državnog sektora u Prijedoru da sama diktira cijene na tržištu. Ona svojim lošim poslovanjem nije dosada zadovoljila, što dokazuje slab promet i loše gazdovanje poslovođe (gubitak u prvom polugodištu 1953 godine 490.000 dinara). Iz ovoga proizlazi da je i ova odluka možda preuranjena.

Zatvaranje piljarskih radnji koje su vođene na bazi trgovine, potpuno je pravilno, samo treba povesti više računa nego do sada da grad pokazuje potrebe za piljarskim radnjama pa bile one društvene ili zadružne.

Z. B. P.

*

PRIMJEDBA REDAKCIJE

U prošlom broju našega lista otvorili smo rubriku pod naslovom »Čitaoci pitaju —ZAŠTO? s namjerom da svojim prijedlozima, primjedbama i zapažanjima naši čitaoci dobiju mogućnosti da ukažu na neke bilo negativne bilo pozitivne pojave u našem društvenom ili privrednom životu.

Dosada nam se javio izvjestan broj čitalaca ali bez punog potpisa, ili čak i anonimno. Smatramo da je anonimnost ovdje suvišna, pa time i obavještavamo pisce ovih dopisa da nećemo ubuduće štampati onaj dopis koji nije potpisan punim imenom.

Redakcija

NAŠOJ DOMAĆICI

NEKOLIKO PRAKTIČNIH SAVJETA

Zadatak je domaćice da štedi. Ali štedljivost nije u tome da kupuje na pijaci sve ono što je najjeftinije, već da zna čuvati ono što ima u kući. To naročito važi za namirnice, na koje se mora paziti da ostanu u dobrom stanju. Bez naročitih pomoćnih sredstava sačuvaćete namirnice i jela na ovaj način:

Sir, na primjer, mora se držati u čvrsto zaklopljenom zemljanom loncu ili ispod sita. Tvrdi sirovi ostat će svježi ako se zaviju u čistu krpu pokvašenu u slanoj ili sirćetnoj vodi.

Krompir se mora tako smjestiti da sa svih strana, pa i ozdo, dobija vazduha. Za to su dobri sanduci od razmaknutih letava sa nogama. Jednom u mjesecu krompiri se moraju probrati i istruli odbaciti. Klice koje se pojave na njima u proljeće, smiju se otkloniti tek prije kuhanja.

Ako hoćemo da imamo svježeg kupusa za kuhanje po zimi, onda treba izvaditi glavice zajedno sa korjenom i usaditi u pijesak u podrum. Ako je jaka hladnoća, glavice se pokriju slamom.

*

Upotreba pepela u domaćinstvu je veoma korisna i praktična. Nekada se pranje rublja nije moglo zamisliti bez ceđa od drvenog pepela. U njemu prano rublje zaista biva blijedo. Ali ced od drvenog pepela nije samo dobar za pranje rublja, već je odlična i za čišćenje metalnih predmeta. Stvari od cinka, kad se izribaju takvom vrelom cedi, osuše se i poslije toga izribaju finim pijeskom, postaju bijele i sjajne kao novo.

*

Marmelada od raznog voća je vrlo dobra za djecu. Ona može dugo da se drži. Pravi se na taj način da se uzme 2 kg šljiva, 2 kg krušaka, 2 kg jabuka ½ kg paradajza, 1 dinja. Sve to dobro očistiti, isjeći na parčad i kuhati dok se ne raskuha. Kad se raskuha onda propasiraj i metni ponovno da se kuha. Ako je masa dobivena od slatkog voća onda je dovoljno metnuti samo 1 kg šećera.

*

Pekmez od drenjina je vrlo dobar ako se pravi na ovaj način: zrele drenjine očistiti, oprati, pa ih propasirati kroz sito od dlake. Na jedan kg pasiranih drenjina dodati 1 kg sasvim sitnog šećera, pa šećer sa pasiranim drenjinama miješati 3 sata novom varjačom, dok se ne zgusne. Umućeni pekmez sipati u tegle, povezati pergament hartijom, zatim staviti na suho mjesto i kad zatreba služiti.

Javor Mira

Инг. Т. Жупанчић:

Савјет пољопривреднику

Сјетва озимих житарица

Од озимих житарица најприје треба да се сије јечам и зоб, па раж и пшеница.

ОЗИМИ ЈЕЧАМ: даје добре приносе у различитим крајевима само на добрим и пропусним тлима, док на тешким тлима-подзолима, даје слабије приносе. Како је Лијевче Поље лако и пропусно тло, то је врло погодно за сјетву озимог јечма, и ту даје добре приносе и до 30 м/ха.

Најбоље мјесто у плодореду за озими јечам, исто као и за друге житарице, јест иза грахорице покошене у зелени, затим иза уљане репице, као и лана, јер се ти усјеви рано скидају са њиве, а има довољно времена да се њива добро приправи за сјетву. Кукуруз је лош предусјев за озиме житарице, јер се касно скида са њиве и обрада тла не може да се на вријеме изврши.

Јечам нема тако јак коријен, а његов развој је врло брз. Вегетациома периода јечма је најкраћа од свих житарица. Зато он захтјева добро и плодно тло. Са стајским гнојем се јечам обично не гноји, јер како има слабу сламу, то би превише полегао, што много отежава жетву. Он више воли доћи на друго мјесто иза гнојених окопавина.

Умјетна гнојива најбоље дјелују у комбинацији. Прије сјетве, најбоље пред орање, треба бацити 200 до 300 кг/ха вапненог душика (цијанамида), а пред сјетву 200 до 300 кг/ха суперфосфата, којег се може дати пола у јесен а пола у прољеће. Калијеве соли се даје у пјесковитим тлима до 150 кг/ха, док тешким глинастим тлима не треба.

Орање треба извршити 15 до 18 цм. дубине и одмах добро подрљати. Ако је посве сухо, онда се може повољати и опет подрљати.

Количина сјемена је око 120 кг а може варирати од 90 до 170 кг/ха. То зависи од прилика. Чим су прилике погодније тј. боље тло, плодније, добро припремљено, рана сјетва, то треба мање сјемена.

Сјеме јечма треба нарочито да буде очишћено од корова, јер је јечам врло осјетљив на коров зато што је његова стабљика мала и слаба. Најбоље је сијати сијачицом.

На сјеменској доброј парцели се може сијати у широке редове 30 до 40 цм. ред од реда, јер се озими јечам много бокори. Такав јечам треба у прољеће бар једанпут са коњском (или тракторском) копачицом опрашити. Таквом сјетвом могу се са мало сјемена постићи приноси до 40 кг/ха

Јечам захтјева рану сјетву, па га треба почети сијати у трећој декади септембра и да буде завршена до 10 октобра. То су најбољи рокови за низинске крајеве а у вишим крајевима треба сијати раније.

Сјеме се мора запрашити против тврде снијети са 300 грама средства за дезинфекцију сјемена на 100 кг сјемена.

Против прашне снијети запрашивање не вриједи. Дубина сјетве око 4 цм. на сухим тлима може и дубље, а на тежим тлима плиће.

(Наставиће се)

Kroz BANJALUKU

DEŽURNE APOTEKE

Srijeda, 23 septembra	broj 1
Četvrtak, 24 septembra	broj 2
Petak, 25 septembra	broj 3
Subota, 26 septembra	broj 1
Nedelja, 27 septembra	broj 2
Ponedeljа, 28 septembra	broj 3
Utorak, 29 septembra	broj 1

VAŽNIJI TELEFONI

Opšta bolnica	289 i 290
Dječja bolnica	288
Stanica hitne pomoći	391
Vatrogasci	555 i 03
Stanica Nar. milicije	363
Žel. stanica grad	229
Stanica Predgrađe	221
Putnik Banja Luka	224

POZORIŠTA

Ponedeljak, 21 septembra: nema pretstave.

Utorak 22 septembra: **»Barba Barova trabakula«**, početak u 15 časova za JNA.

Srijeda, 23 septembra: **Pozorišni čas** povodom »Riđokose«, početak u 19 časova.

Četvrtak, 24 septembra: **»Riđokosa«**, početak u 20 časova.

Petak, 25 septembra: **»Barba Barova trabakula«**, početak u 19 časova, za đake.

Subota, 26 septembra: **»Ridokosa«**, početak u 20 časova.

Nedelja, 27 septembra: **»Zulumćar«**, početak u 15 časova.

Nedelja, 27 septembra: **»Barba Barova trabakula«**, početak u 20 časova.

Naša kina PRIKAZUJU

»PALAS«
od 22 do 27 septembra
»Tramvaj zvani čežnja«
od 28 septembra do 2 oktobra
»Gospodica Julija«

»KOZARA«
od 21 do 24 septembra
»Kuća u 92-oj ulici«
od 25 do 27 septembra
»Kantiflas mušketir« (I dio)
od 28 do 30 septembra
»Kantiflas mušketir« (II dio)

»VRBAS«
od 21 do 23 septembra
»Sanjala sam raj«
od 25 do 27 septembra
»Rebeka«
od 29 septembra do 1 oktobra
»Veliki grešnik«

»OFICIRSKI DOM«
od 22 do 23 septembra
»Tramvaj zvani čežnja«

»BUDUĆNOST«
od 25 do 27 septembra
»Primamljiva opasnost«

Pozivamo sve prijatelje sporta da prisustvuju našoj osnivačkoj skupštini S. D. »Rudar«.

Skupština se održava 27 septembra 1953 u 9 sati prije podne u rudarskom domu na Laušu.

Inicijativni odbor

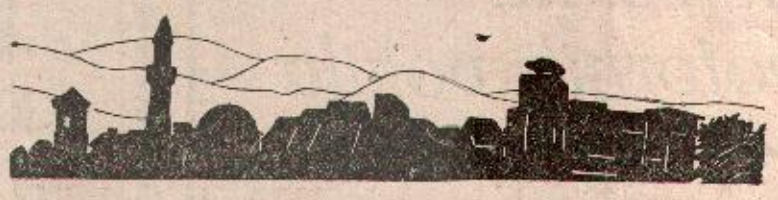

MALI OGLASI

PRODAJEM manju kuću sa baštom u Banjoj Luci, ulica Jurаja Križanića broj 9. Obratiti se Markićević Veličku, RadeLičine 12.

2-2

*

PRODAJE SE

Kuća novogradnja u ulici Đure Pucara br. 41 sa prizemljem sastojećim od 4 sobe, kuhinje, nuzprostorija sa podrumom, a na spratu od 2 sobe, kuhinje, kupatila, ostave i pretsoblja.

Uz kuću se prodaje i lijep voćnjak sa dvorištem.

Upitati Safet Žabo, Mirka Kovačevića, Banja Luka.

*

PROSLAVA DESETOGODIŠNJICE SREDNJO-BOSANSKIH BRIGADA I ODREDA

10 i 11 oktobra 1953 godine u Kulašima srez Prnjavor

Pozivaju se svi borci srednjobosanskih brigada XIV, XVIII i XIX kao i borci srednjo-bosanskih odreda Tešanjsko-teslićkog, kotoravorškog, banjalučkog, motajičkog i prnjavorskog kao i ostali drugovi da prisustvuju proslavi 10-to godišnjice formiranja srednjo-bosanskih brigada i odreda koja će se održati dana 10 i 11 oktobra 1953 godine u Kulašima (na pruzi Banja Luka — Doboj) srez prnjavorski.

Pozivaju se svi borci koji se nalaze u JNA da odmah dostave svoje adrese odboru za proslavu radi upućivanja poziva istima.

O visini popusta na vožnji JDŽ javićemo naknadno putem oglasa u štampi.

Za sve potrebne informacije obratiti se odboru za proslavu telefon broj 23 Prnjavor.

Odbor za proslavu

2-2

СИНДИКАЛНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Пошто постоји велики интерес за радничку гимназију, то ће синдикалне организације одмах доставити преко С. С. В. списак интересената са подацима:

1) Име и презиме,

2) Разред, који жели да похађа.

У обзир долазе радници из производње, а службеници у мањем броју.

Попис у дупликату доставити до 25 ов. мј.

Закасњели неће се узети у обзир.

С. С. В.

POZIV
svim licima koja su bila zaposlena u inostranstvu

Pozivaju se sva lica koja su radila u inostranstvu bilo kao radnici ili službenici, da se jave nadležnom zavodu za socijalno osiguranje sreza (grada) u cilju pružanja podataka o svome zaposlenju i to:

1) Lica, koja su bila socijalno osigurana ili u radnom odnosu u inostranstvu, ali im inostrani nosilac socijalnog osiguranja nije priznao pravo na penziju ili invalidninu (rentu);

2) Lica, koja su bila socijalno osigurana ili u radnom odnosu u inostranstvu, ali im inostrani nosilac socijalog osiguranja nije priznao pravo na penziju ili invalidninu, već im je naše socijalno osiguranje priznalo pravo na penziju po našim propisima, uračunavajući u penzioni staž i vrijeme radnog odnosa provedenog u inostranstvu;

3) Lica, kojima je inostrani nosilac socijalnog osiguranja priznao pravo na penziju ili invalidninu (rentu), ali ovaj ne vrši nikakvu isplatu zbog raznih uzroka: nepostojanje Konvencije o socijalnom osiguranju sa našom zemljom, ne postojanje faktičkog reciprociteta kod isplate davanja itd. već im naše socijalno osiguranje isplaćuje akontacije

Sva naprijed navedena lica treba da se jave odmah, a najkasnije do 10 oktobra o. g. svome nadležnom zavodu za socijalno osiguranje sreza (grada).

U zavodu će popuniti određeni obrazac — prijavu u koju treba da unesu sve podatke koji se budu od njih tražili.

Skreće se pažnja da je u interesu svih naprijed nabrojanih lica da se odmah odazovu ovom pozivu, u vlastitom interesu, i da unesu tačne podatke radi ostvarivanja onih prava koja im iz navedenih zaposlenja u inostranstvu pripadaju, a koja do sada iz bilo kojih razloga nisu ostvarili. Prilikom dolaska u zavod za socijalno osiguranje treba ponijeti sva dokumenta kojima može dokazati to svoje zaposlenje u inostranstvu.

Napominje se, da se zahtjevi i prijave neće uzimati u postupak od onih, koji se ne budu u naprijed navedenom roku odazvali ovome pozivu.

Iz Zavoda za soc. osiguranje NRBiH

2-2

ISPRAVAK

Od Svetislava Vulina, studenta iz Nove Topole, redakcija »Banjalučkih novina« primila je dopis povodom članka objavljenog u prvom broju pod naslovom: »Borac« (kombinovani tim) — Seoski tim laktaškog opštinskog područja 1:1 (1:1)«, u kome je on pomenut kao potstrekač nereda na utakmici.

Kako Svetislav Vulin u ovom svom dopisu povodom napomene u navedenom članku: »Kako smo obavješteni glavni potstrekači za takvu atmosferu na igralištu bili su zadružni traktorista Đurić, student Vulin i drugi« — navodi između ostalog: »Ovdje se ne mislim braniti, a još manje napadati, nego malo bolje pogledati, šta je tačno, a šta nije«, pa kako u daljem tekstu ne demantuje tvrdnju pisca članka, nego s njim polemizira o pojedinim nevažnim sitnicama, to i ne donosimo njegov ispravak, jer Vulin pravu ispravku nije ni poslao.

Iz cijelog dopisa Svetislava Vulina, premda se on, kako kaže, ne misli braniti, ni napadati — vrijedi istaći njegovu tvrdnju, da je on bio na utakmici, ali nikako kao potstrekač, jer je stigao na utakmicu neposredno pred početak drugog poluvremena. Dakle, Vulin ovdje poriče da je bio potstrekač nereda i mi dopuštamo mogućnost da je dopisnik mogao dobiti netačno obavještenje, jer se u članku i ne tvrdi kategorički: »bili su«, nego »kako smo obavješteni ... bili su ... potstrekači«.

Uredništvo sportske rubrike

Državni osiguravajući zavod

Državni osiguravajući zavod u Banjoj Luci vodi akciju na terenu grada Banje Luke od 3 do 10 oktobra ove god. za **OSIGURANJE: lica za slučaj prirodne smrti i nesretnih slučajeva, imovine protiv šteta od požara i provalne kradje i stoke protiv uginuća i prinudnog klanja.**

U navedenom vremenu organi osiguranja obilaziće privatna domaćinstva po kućama na području I, II i V kvarta radi sklapanja osiguranja.

Pozivaju se svi oni koji do sada to nisu učinili da iskoriste ovu priliku i osiguraju svoje živote i imovinu kod DOZ-a.

DRŽAVNI OSIGURAVAJUĆI ZAVOD BANJA LUKA

LJEČILIŠTE - BANJA LAKTAŠI

KOJE SE NALAZI U TURISTIČKOM MJESTU OMILJENO JE IZLETIŠTE BANJALUČANA

Prima posjetioce na puni pansion uz cijenu od 550.- din. u koju je uračunato, pored ljekarske usluge, i svakodnevno korištenje banje, koja liječi slabost nervnog sistema, astenična stanja, srčane bolesti jačeg i srednjeg stepena, visoki i niski krvni pritisak, malokrvnost, oči i mokraćne organe.

Osiguran je konforan smještaj i prvorazredna hrana sa 4.- obroka.

Cijena uz sindikalni popust iznosi 220.- din. dnevno.

Korisnik treba da ponese sa sobom bančine talone za korištenje povlastice godišnjeg odmora.

UPRAVA

Svim vlasnicima motornih vozila

i ostalih predmeta od gume

Ako želite da Vam se solidno poprave Vaše auto gume i ostali predmeti od gume uz umjerene cijene obratite se preduzeću

„GUMIRAD"

BANJA LUKA **Telefon 411**

ПРЕДУЗЕЋА, ФАБРИКЕ И УСТАНОВЕ,

Оглашујте у „Бањалучким новинама" јер је то најсигурнија реклама за пласирање ваших производа.

ЧИТАОЦИ,

Претплаћујте се, читајте и сарађујте у „БАЊАЛУЧКИМ НОВИНАМА".

Један број стаје 10.- дин. а тромјесечна претплата 130.- динара.

„VITAMINKA"

Tvornica voćnih sokova i konzervi

BANJA LUKA

TELEFON BROJ: 535.-

VRŠI OTKUP

PREKO ZADRUGA I PREDUZEĆA SVIH VRSTA **POVRĆA i VOĆA.**

PROIZVODI:

Kompot i džem od raznog voća, marmeladu od mješovitog voća i od dunja, zaslađene sokove od maline, kupine, višnje i mješani, prirodne voćne sokove bez šećera, kupinovo vino, rakiju šljivovicu, vermut, vanilin šećer, puding, koncentrat paradajza i t.d.

IZVOZI:

Sve vrste pulpe, koncentrat paradajza i druge gotove proizvode.

Uređuje redakcioni odbor. — Redakcija i administracija Trg palih boraca (zgrada Doma kulture), telefon 369. — Tek. račun kod Narodne banke FNRJ - Banja Luka Filijala za srez 763-T-193. — Odgovorni urednik Neda Erceg. — List izlazi svakog utorka. — Štamparija »GLAS« Banja Luka